

Jemina Liukkonen

**Pakolaistaustaisten naisten
osallistuminen vapaa-ajan toimintaan
Mikkelissä**

Opinnäytetyö
Yhteisöpedagogikoulutus

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Jemina Liukkonen	Yhteisöpedagogi (AMK)	Huhtikuu 2020
Opinnäytetyön nimi		
Pakolaistaustaisten naisten osallistuminen vapaa-ajan toimintaan Mikkelissä		53 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja		
Monikulttuurikeskus Mimosa		
Ohjaaja		
Sirpa Räikkönen		
Tiivistelmä		
<p>Pakolaisena Suomeen tulleiden naisten osallistuminen vapaa-ajan toimintaan on erityisen tärkeää, sillä se tukee heidän kotoutumistaan ja uuteen kaupunkiin sopeutumista. Monikulttuurikeskus Mimosassa on asiakaspuheiden perusteella huomattu, että osallistuminen kodin ulkopuoliseen, suomalaisten kanssa tapahtuvaan toimintaan on vähäistä. Pakolaisnaiset Mikkelissä jäävät helposti toiminnan ulkopuolelle ja kynnys osallistua on korkea. Opinnäytetyön tavoite on tutkia, miten tämä ilmiö näkyy näiden naisten elämässä kokonaisvaltaisesti, mistä se johtuu ja mitä on tehtävä, jotta nämä naiset osallistuisivat aktiivisemmin.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena ja materiaali tutkimuskysymyksiin kerättiin teemahaastatteluiden avulla. Teemoitettu aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti. Haastatteluihin osallistui yhteensä kuusi kiintiöpakolaisena Mikkeliin tulleita syyrialaista ja afganistanilaista naista, jotka ovat vielä kotoutumisvaiheessa. Haastatteluvaiheella on kokemusta Mikkelin vapaa-ajan palveluiden käytöstä ja niihin osallistumisesta.</p> <p>Haastatteluiden tulokset kertovat, että kotoutuminen Suomeen koetaan vaikeaksi ja asuminen uudessa maassa on yksinäistä. Kotoutumiseen auttaisi osallistuminen harrastuksiin, sillä harrastusten kautta tapaisi suomalaisia, oppisi kieltä ja tutustuisi kulttuuriin. Kiinnostus harrastamista kohtaan on runsas, harrastamisen positiivinen merkitys ymmärretään ja aktiivisuutta näillä naisilla on, mutta osallistumiseen vaikuttaa moni asia negatiivisesti. Aikaa harrastamiselle ei ole, sillä perheestä huolehtiminen on prioriteetti ja vie paljon aikaa. Myöskään informaatiota harrastamispaikoista sekä itse lajeista, niihin liittyvistä säännöistä ja välineistä ei ole tarpeeksi. Esimerkiksi koulun toivottaisiin tiedottavan enemmän aiheesta. Suomalainen harrastuskaveri auttaisi tutustumaan lajeihin ja harrastusmahdollisuuksiin, mutta suomalaisiin on vaikea tutustua kulttuurierojen ja aran luonteen vuoksi.</p> <p>Tulokset antavat lisätietoa pakolaistaustaisten naisten osallistumisesta vapaa-ajan palveluihin ja siitä, mikä kohderyhmää auttaisi, jotta osallistuminen olisi runsaampaa. Osallistuminen koettiin positiivisesti ja kotoutumista tukevasti, korkeaa lähtemisen kynnystä tulisi vain laskea ja rohkaista näitä naisia harrastamaan. Tulosten avulla tätä kynnystä voidaan alkaa laskemaan, sillä nyt tiedetään mitkä tekijät tähän auttavat.</p>		
Asiasanat		
pakolaiset, vapaa-aika, osallistuminen, kotoutuminen		

Author (authors)	Degree	Time
Jemina Liukkonen	Bachelor of Humanities	April 2020
Thesis title Female refugees' participation in free time activities in Mikkeli		53 pages 2 pages of appendices
Commissioned by Multicultural Center Mimosa		
Supervisor Sirpa Räikkönen		
<p data-bbox="164 723 300 757">Abstract</p> <p data-bbox="164 797 1461 1088">To women, who come to Finland as refugees, it is especially important to participate in free time activities because it supports their acculturation and adjustment to a new country. At Multicultural centre Mimosa it has been noticed that participation in activities taking place outside of home with Finnish people is scarce. Female refugees in Mikkeli easily stay outside of the activities and the threshold to participate is high. The aim of the thesis was to examine how this phenomenon manifested itself in these women's lives comprehensively, what the reason for it is and what could be done so that these women would participate more actively.</p> <p data-bbox="164 1128 1461 1272">The thesis was done as a qualitative study and the material was collected by means of thematic interviews. The themed material was analyzed in a material based manner. Six quota refugees, who had come to Finland from Syria and Afghanistan and are still acculturating, were interviewed for this thesis. All the interviewees had used Mikkeli's free time services.</p> <p data-bbox="164 1312 1461 1749">The results showed that integration into the Finnish society is hard and living in a new country feels lonely. Participation in hobbies would help to integrate because through hobbies one would meet Finnish people, learn the language and get to know the culture. The interviewees showed great interest in hobbies and they understand the positive side of hobbies and these women are active, but there are many negative things which affect their participation. There is no time to pursue hobbies, because taking care of the family is the priority and takes a lot of time. Also, there is not enough information about the places, where you can participate in hobby activities and or about the hobbies' rules and gear. They hoped that schools would give more information about this subject. A Finnish "hobby buddy" would help to familiarize oneself with hobbies and possibilities to participate in hobby activities, but it is difficult to get to know Finnish people because of the cultural differences and Finns' shyness.</p> <p data-bbox="164 1789 1461 1966">The results give more information about refugees' participation in free time activities and what would activate them to participate more. Participation was experienced only positively and it was considered to support acculturation, we should lower the high threshold and encourage these women to participate more. With these results it is possible, because now we know the factors that will help.</p>		
<p data-bbox="164 1973 320 2007">Keywords</p> <p data-bbox="164 2047 772 2080">refugees, free time, involvement, acculture</p>		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	PAKOLAISUUS	7
2.1	Maahanmuuttajuuteen liittyvät keskeiset käsitteet	7
2.2	Kotoutuminen Suomessa.....	9
2.3	Aikaisempia tutkimuksia	13
3	VAPAA-AJAN TOIMINTA MIKKELISSÄ.....	15
3.1	Mikkelin vapaa-ajan toiminta	15
3.2	Pakolaistaustaisten naisten osallistuminen vapaa-ajan toimintaan.....	16
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	18
4.1	Tutkimuksen kohderyhmä.....	18
4.2	Opinnäytetyön pääkysymys ja alakysymykset.....	18
4.3	Tutkimusote	19
4.4	Aineistonkeruumenetelmä	19
4.5	Aineiston analyysimenetelmä	21
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	22
5.1	Osallistumisen merkitys kotoutumisen kannalta	22
5.1.1	Vapaa-ajan ja oman ajan merkitys.....	22
5.1.2	Perheen vaikutus osallistumiseen.....	23
5.1.3	Harrastuksiin osallistuminen	25
5.1.4	Ystävät.....	27
5.1.5	Kotoutuminen.....	29
5.2	Osallistumista rajoittavat ja edesauttavat tekijät	33
5.2.1	Vapaa-aika ja sen jakaminen.....	33
5.2.2	Läheiset aktivoivassa asemassa	35
5.2.3	Suomessa asuminen ja suomalainen kulttuuri.....	36
5.2.4	Tiedon saaminen vapaa-ajan palveluista.....	39
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	42

6.1	Tulosten tiivistys	42
6.2	Pohdinta	45
6.3	Tulosten luotettavuus.....	46
6.4	Jatkotutkimusehdotukset	48
LÄHTEET.....		50

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on pakolaistaustaisten naisten osallistuminen Mikkelin vapaa-ajan palveluihin ja kotoutumisen tukeminen näiden palveluiden avulla. Laadullisessa tutkimuksessa perehdyn siihen, mitä harrastuksia näillä naisilla on ja kuinka paljon pakolaistaustaiset naiset osallistuvat vapaa-ajan toimintaan. Tutkin myös, miten harrastaminen ja osallistuminen vaikuttavat Suomeen kotoutumiseen, onko harrastuksiin helppoa hakeutua ja mikä hakeutumisesta voisi helpottaa. Keskeisiä käsitteitä ovat pakolainen, kotoutuminen ja osallistuminen.

Opinnäytetyön tilaajalle, Monikulttuurikeskus Mimosalle (myöhemmin Mimosa) on asiakaskunnan puheiden perusteella ilmennyt, että naiset jäisivät helposti Mikkelin harrastus- ja vapaa-ajan palveluiden ulkopuolelle. Opinnäytetyössä selvitän, mistä tämä johtuu ja mitä sille olisi tehtävissä. Helpoimmat väylät tutustua ja luoda verkostoja uudessa ympäristössä ovat lähinnä työpaikan, koulun tai harrastuksen kautta. Etenkin pakolaistaustaisina tulevien maahanmuuttajien kotouttamista yhteiskuntaan on tuettava parhaan mukaan ja vapaa-ajan toimintaan osallistuminen on tärkeää, sillä osallistuminen tukee heidän kotoutumistaan ja Suomeen sopeutumista.

Monikulttuurinen työ on yksi yhteisöpedagogin työkentistä ja varmasti tulevaisuudessa kasvava ala. Kaikilla työkentillä, joille yhteisöpedagogi voi työllistyä, kohtaa monikulttuurisuutta. Olen itse suorittanut harjoittelun Mimosassa ja työllistynyt myöhemmin tänne palveluohjaajaksi, ajatus opinnäytetyön aiheesta muotoutui harjoittelun jälkeisenä aikana. Minua kiinnostaa kulttuurinen monimuotoisuus ja erilaisista taustoista tulevien ihmisten kohtaaminen. Myös Mimosalla järjestönä ja pakolaistaustaisia ihmisiä kohtaavana ympäristönä, on tarve vastaavan tiedon saamiseen, tämän vuoksi haluan tutkia juuri tätä ai-
hetta.

Tutkimuksen teemahaastatteluihin osallistui talvella 2020 yhteensä kuusi kiintiöpakolaisena Suomeen tullutta naista, jotka ovat osallistuneet Mikkelin vapaa-ajan palveluihin. Haastattelut toteutettiin Mimosan tiloissa henkilökohtaisina tapaamisina. Haastatteluissa käsiteltiin aiheita kuten harrastukset, har-

rastamattomuus, osallistuminen vapaa-ajan toimintaan, osallistumista rajoittavat tekijät, osallistumista edesauttavat tekijät, vapaa-aikaan osallistumisen merkitys, kotoutuminen Suomessa ja asuminen Mikkelissä. Näiden keskusteluaiheiden kautta sain runsaasti tutkimuskysymyksiä tukevaa materiaalia.

2 PAKOLAISUUS

2.1 Maahanmuuttajuuteen liittyvät keskeiset käsitteet

Maahanmuuttaja on ulkomailla syntynyt henkilö, joka on muuttanut maasta toiseen – toistaiseksi tai pysyvästi. Laissa kotouttamisen edistämisestä maahanmuuttaja määritellään 3. pykälässä Suomeen muuttaneeksi henkilöksi, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

Uudessa maassa maahanmuuttaja edustaa omaa maataan ja kulttuuriaan. Suomeen muutetaan monista eri syistä, joita ovat esimerkiksi avioituminen, perhesyyt ja perheenyhdistäminen. Maahanmuuttajat eivät siis edusta Suomessa mitään yhtenäistä ryhmää, vaan montaa eri kansalaisuutta. He ovat erilaisia ihmisiä erilaisista kulttuureista, sillä maahanmuuton syyt ja taustat ovat hyvin monenlaisia. Maahanmuuttaja on vain yhteinen nimike kaikille maahanmuuttaneille ryhmille. (Toivonen 2013, 13.)

Maahanmuuttaja voi hakea Suomen kansalaisuutta asuttuaan Suomessa pysyvästi yhteensä viisi vuotta. Kansalaisuuden saamiseen liittyy myös muita kriteerejä, kuten suomen tai ruotsin kielen riittävä osaaminen ja toimeentulon varmistaminen. Hakemus täytetään Maahanmuuttoviraston kautta ja sen käsitteelyyn kuuluva aika riippuu hakemuksen luonteesta. (Maahanmuuttovirasto 2019a.)

On tärkeää huomioida, että henkilöä, joka ei ole Suomen kansalainen kutsutaan ulkomaalaiseksi. Ulkomaalaisia ovat siis esimerkiksi Suomessa tilapäisesti matkailevat turistit tai Suomen ulkopuolelta tulleet opiskelijat. Maahanmuuttajat ovat taas tulleet Suomeen esimerkiksi paluumuuttajina, pakolaisina tai turvapaikanhakijoina.

Pakolaisella tarkoitetaan sellaista henkilöä, joka on poliittisten mielipiteiden, rodun, uskonnon, yhteiskuntaluokan tai kansallisuuden johdosta tullut kotimaassaan vainotuksi. Pakolaiselle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella ja hän muuttaa maastaan pois paon vuoksi. Esimerkiksi katastrofit ja sodat pakottavat ihmisen lähtemään pois maastaan. Monet pakolaiset ovat myös kärsineet kotimaassaan psyykkistä syrjintää ja väkivaltaa. Pakolaisaseman saa Suomessa kolmessa eri tapauksessa. Pakolaisasema myönnetään turvapaikan Suomesta saaneille ja pakolaiskiintiön kautta maahan tulleille sekä heidän perheenjäsenilleen, jotka tulevat maahan perheenyhdistämisen kautta. Suomeen on tullut pakolaisia eri tavoin: pakolainen on voinut tulla tänne turvapaikanhakijana, kiintiöpakolaisena tai perheenyhdistämishojelman kautta. Usein pakolaiset lähtevät kotimaastaan tietämättä, mihin päätyvät seuraavaksi, mitään varmaa tietoa tulevaisuudesta ei ole. (Suomen pakolaisapu 2019.)

Kiintiöpakolainen tarkoittaa henkilöä, joka on joutunut lähtemään toiseen maahan kotimaastaan tai maasta, jossa asuu pysyvästi. Kiintiöpakolainen ei voi jäädä asumaan maahan, johon on paennut, ja jonka Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain valtuutettu UNHCR on määritellyt pakolaiseksi. Kiintiössä valitut pakolaiset eivät asu vastaanottokeskuksessa, vaan he muuttavat suoraan kuntaan asumaan. (Maahanmuuttovirasto 2019b.)

Pakolainen voi tulla Suomeen vasta, kun kunta ja asunto ovat löytyneet. ELY-keskus neuvottelee ja sopii alueensa kuntien kanssa, kuinka monta pakolaista kukin kunta on sitoutunut ottamaan vastaan. Kuntaan saapuminen on kuitenkin jopa useamman kuukauden kestoinen prosessi ja kiintiöpakolaisten valintaan vaikuttavat asiakirjat ja pakolaiskeskuksessa tehtävät haastattelut. Maahanmuuttovirasto kokoaa pakolaisten valintaryhmän ja toimii sen johtajana. Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen ja myöntää valituille neljäksi vuodeksi määräaikaisen jatkuvan oleskeluluvan, pakolaisaseman ja oleskelulupakortin. Kunta saa valtiolta korvauksia kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta ja kotoutumispalveluiden järjestämisestä. (Maahanmuuttovirasto 2019b.)

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee turvaa vieraasta valtiosta. Hän voi anoa turvapaikkaa joko Suomen rajalla tai pian Suomeen saapumisen jälkeen. Turvapaikan hakeminen on ihmisoikeus. Vain pienelle osalle turvapaikanhakijoista myönnetään YK:n pakolaissopimuksen mukainen pakolaisstatus, joka

perustuu henkilökohtaiseen vainoon. Sen sijaan turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan toissijaisen suojelutarpeen perusteella, joita on esimerkiksi epäinhimillisen kohtelun uhka kotimaassa. Vuosittain turvapaikkaa Suomesta hakee noin 3000–4000 henkilöä. (Kokkonen 2010, 13.)

Perheenyhdistämishjelmalla pyritään takaamaan perheen mahdollisuus asua yhdessä. Kansainvälisen suojelun perusteella Suomessa oleskelevilla on ihmisoikeuksien takaama oikeus saada viettää perhe-elämää. Suomea sitoo myös EU-direktiivi oikeudesta perheenyhdistämiseen. Suomessa oikeus koskee oleskeluluvan saaneen puolisoa ja alle 18-vuotiaita lapsia tai lapsen tapauksessa vanhempia ja alaikäisiä sisaruksia. (Suomen pakolaisapu 2019.)

Oleskelulupahakemuksen perhesiteen perusteella voi panna vireille ainoastaan ulkomailla asuva hakija itse. Perheenyhdistämistä on haettava henkilökohtaisesti lähimmästä Suomen suurlähetystöstä, joten hakijan on yleensä matkustettava toiseen maahan. Perheenyhdistämisen ehtoja tiukennettiin vuonna 2016 siten, että Suomessa oleskelevan perheenkokoajan on täytettävä kuukausittaiset toimeentuloedellytykset. Perheenyhdistämistä voi pakolainen hakea myös iäkkäille sukulaisilleen, joita kohtaan hänellä on elatusvelvollisuus. (Suomen pakolaisapu 2019.)

2.2 Kotoutuminen Suomessa

Maahanmuuttajan on rakennettava itselleen uusi sosiaalinen elämä, etsittävä työtä ja opittava uuden maan kieli. Onnistuneen kotoutumisen tavoitteena on pidetty sellaisen uuden kulttuurisen identiteetin rakentumista, jossa entinen ja uusi kulttuuri voisivat elää rinnakkain toinen toisiaan rikastuttaen. (Kaljonen 2014, 12.)

Tilastokeskuksen (2019) mukaan vuoden 2018 lopussa 7,3 prosenttia eli yli 400 000 Suomessa asuvista oli vieraskielisiä ulkomaalaisia. Vieraskielisiksi luetaan henkilöt, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Suomen monikulttuurisuus on kasvanut viimeisen kahden kymmenen vuoden aikana runsaasti (Tilastokeskus 2019).

Suomessa eduskunta päättää vuosittain valtion talousarvion hyväksymisen yhteydessä, kuinka monta kiintiöpakolaista Suomi sitoutuu ottamaan. Vuodesta 2001 alkaen Suomeen otettavien kiintiöpakolaisten määrä on ollut 750 henkilöä vuodessa. Eduskunta voi päättää mahdollisesta lisäkiintiöstä. Esimerkiksi vuosina 2014 ja 2015 pakolaiskiintiötä nostettiin ja kiintiöpakolaisia otettiin 1050. (Kotouttaminen 2019b.)

Suomen väkiluku kasvaa tulevaisuudessa pelkästään maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä avulla. Vuoteen 2030 mennessä Suomessa arvioidaan asuvan pakolaiset mukaan luettuna jo noin 500 000 ulkomaan kansalaista. Suomi on nykypäivänä siis yhä enemmän osa globaaleja muuttovirtoja, mikä korostaa entisestään pakolaisten kotoutumisen merkitystä yhteiskunnallisella tasolla. Kotoutumista edistetään eri viranomaisten monialaisena yhteistyönä ja lukuisin toimenpitein usealla tasolla. (Aalto 2019, 10.)

Ensimmäinen kosketus uuteen kotimaahan on turvapaikanhakijoilla vastaanottokeskukset. Maahantulija tekee turvapaikkahakemuksen poliisilaitoksella ja poliisi ilmoittaa uudesta turvapaikanhakijasta vastaanottokeskukseen. Vastaanottokeskus huolehtii uuden hakijan vastaanotosta ja majoituksesta. Hakija saa keskuksessa tietoa muun muassa keskuksessa asumisesta, toimeentulotukiasioista ja turvapaikkaprosessista, hakijalle järjestetään lisäksi työ- ja opintotoimintaa. Myös lapsille taataan mahdollisuus koulunkäyntiin.

Turvapaikanhakijoilla on lisäksi mahdollisuus tehdä ansiotyötä oleskeltuaan maassa kolme kuukautta. Kun turvapaikkahakemus on käsitelty, vastaanottokeskuksen palvelut päättyvät. Varsinaiseen kotouttamiseen ryhdytään vasta turvapaikkapäätöksen saamisen jälkeen. (Maahanmuuttovirasto 2019c.)

Mikkelissä, Suonsaarella sijaitsee vastaanottokeskus, jossa tällä hetkellä asuu 200 turvapaikanhakijaa (Mikkelin vastaanottokeskus 2020.) Vastaanottokeskuksen asiakkaat käyttävät Mikkelin palveluita ja turvapaikkapäätöstään odotellessa heille on tärkeää tarjota normaalin elämän puitteet, myös harrastuksissa. Vapaaehtoiset Suomen Punaiselta Ristiltä järjestävät monipuolista toimintaa vastaanottokeskuksissa ympäri Suomea ja tukevan ryhmätoiminnan lisäksi vastaanottokeskuksissa järjestetään myös kielenopetusta.

Vastaanottokeskuksilla on tärkeä rooli, etenkin jos henkilö jää asumaan Suomeen. Maahantulija saa vastaanottokeskuksen kautta käsityksen suomalaisesta kulttuurista ja parhaassa mahdollisessa tapauksessa on jo löytänyt itselleen paikkoja yhteiskunnassa. Maahantulija on saattanut löytää esimerkiksi väliaikaisen työpaikan ja sitä kautta uusia ihmisiä elämäänsä. Maahantulija on myös saattanut innostua harrastuksesta, jonka on Suomessa löytänyt ja tämä helpottaa häntä kotoutumisprosessissa. Kaikilla pakolaistaustaisilla tilanne ei kuitenkaan ole samanlainen, etenkin jos maahan on tultu kiintiöpakolaisena, jolloin asutus on tapahtunut suoraan kuntaan. Tällöin ihmiselle ei luoda valmista tarttumapintaa suomalaiseen kulttuuriin ja harrastuspalveluihin, vaan hänen on hankittava se itse.

Maahanmuuttovirasto järjestää Suomeen tuleville kiintiöpakolaisille kattavaa kulttuuriorientaatiokoulutusta ennen heidän tuloaan Suomeen. Koulutuksen tarkoituksena on antaa heille käsitys Suomeen muuttamisesta, elämänmuutoksesta ja tulevasta elämästä Suomessa. Koulutus koostuu pakolaisten oleskelumaissa pidettävästä lähiopetuksesta ja itseopiskelumateriaalista. Koulutuksessa opiskellaan myös suomen kielen perusteita ja valmistaudutaan uuden kohtaamiseen. (Kotouttaminen 2019a.) Tämä koulutus on lähestulkoon kaikki, mitä kiintiöpakolaisille kerrotaan ennen Suomeen tuloa. Koulutus kestää vain neljä päivää, joten kulttuurishokki uuteen maahan tullessa on varmasti suuri. Suomeen tullessaan kiintiöpakolainen pääsee suoraan uuteen asuinpaikkaansa ja osaksi yhteiskunnan palveluita, joista hän saattaa helposti hämmentyä, jos tietoa ei ole tarpeeksi.

Kotoutuminen on jatkuva prosessi, jossa maahanmuuttaja hankkii yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja sekä taitoja. Kotoutuminen edellyttää sitoutumista sekä maahanmuuttajilta itseltään että vastaanottavalta yhteiskunnalta. Kotoutumista tukee kotoutumislaki, lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Kotoutumislaisissa on säännös valtakunnallisen kotouttamistyön linjaamisesta. Säännöksessä vaaditaan, että valtioneuvosto laatii valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tämän mukaan kuntien on

laadittava oma kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kotouttamisohjelma huomioidaan talousarviota- ja suunnitelmaa tehdessä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.)

Virallisten toimenpiteiden kuten yksilöllisen kotouttamissuunnitelman luomisen lisäksi kotoutumista edistetään arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä. Näitä ovat päiväkodit, koulut, harrastuspiirit ja työpaikat. Pääosa kotoutujalle tarjottavista kunnan palveluista kuuluu normaalipalvelujen piiriin, eli ne ovat kaikille kunnan asukkaille tarjottavia peruspalveluja. Näitä ovat esimerkiksi päivähoito- ja varhaiskasvatus, koulutuspalvelut sekä sosiaali- ja terveysterveyst. Myös TE-palvelut ja tulkkipalvelut ovat hyvin läsnä kotouttamisen aikana. Maahanmuuttaja tarvitsee riittävää ohjausta ja neuvontaa, jotta hän ymmärtää suomalaisen palvelujärjestelmän toiminnan ja löytää tarvitsemansa palvelut. (Kotouttaminen 2019a.)

Muutokseen annetaan harvoin aikaa reagoida ja totutella, muutosprosessi on hyvin raskas pakolaisille. Pakolaisille ei tarjota juurikaan mahdollisuuksia uuden kielen opiskeluun ja kulttuurin tutkimiseen etukäteen. Vähäinen koulustausta tai sen puuttuminen kokonaan vaikuttaa myöskin uudessa maassa kotoutumiseen negatiivisesti, sillä esimerkiksi luku- tai kirjoitustaidot saattavat puuttua kokonaan. Harrastukset ja työssäkäynti ovat useimmille maahanmuuttajille niin sanottu väylä sosiaaliseen kanssakäymiseen ja tämä tukee myöskin heidän kotoutumistaan. Tätä hankaloittaa kuitenkin se, jos resurssit ja tieto mahdollisuuksista ovat vähäiset. (Kotouttaminen 2019a.)

Pakolaiset joutuvat usein käsittelemään pakenemiseen liittyviä stressitekijöitä uusien, stressiä aiheuttavien tilanteiden keskellä. Näitä pakenemiseen liittyviä stressin aiheuttajia ovat esimerkiksi aikaisemmat, menetetyt vuorovaikutussuhteet ja väkivaltaiset kokemukset. Nämä haittaavatkin usein uusien verkostojen luomista ja vaikeuttaa yksilön lähestymistä tiettyihin aktiviteetteihin. Pakenemista edeltävät väkivaltaiset ja ahdistavat tapahtumat voivat aiheuttaa pitempiaikaisia ja jopa pysyviä traumoja. Syrjäytymisen vaara on korkea ja asialle pitäisi tehdä jotain. (Kokkonen 2010, 14.)

2.3 Aikaisempia tutkimuksia

Timo Soinisen opinnäytetyössä tutkitaan liikuntaa maahanmuuttajien kotoutumisen edistävänä tekijänä ja sitä, millainen merkitys liikunnalla on maahanmuuttajien kotoutumiseen. Tutkimuksen päällimmäisenä tuloksena selvisi, että liikunta on loistava keino edistää kotoutumista sen vuoksi, sillä se yhdistää ihmisiä heidän juuristaan riippumatta. Mikkelin Kaikki liikkumaan! -hanketta, jolle opinnäytetyö tehtiin, pidettiin onnistuneena, koska se toi palveluidensa myötä maahanmuuttajia ja suomalaistaustaisia yhteen ja mahdollisti heille matalakynnyksisemmän kohtaamisympäristön. Tutkimuksessa selvisi, että mielen virkistykseen lisäksi harrastus auttaa maahanmuuttajataustaisia haastateltavia päästämään mahdollisista murheista irti ainakin hetkeksi ja arjen hallinta helpottuu tämän myötä. (Soininen 2012, 47.)

Maahanmuuttajien eristäytymistä suomalaisesta kulttuurista ja itse suomalaisista nuorista pyritään liikunnan avulla vähentämään. Haastattelujen ohessa ilmeni, että nuorille oli merkittävää olla läsnä hankkeessa, sillä he pääsivät sen kautta osaksi ryhmää. He kertoivat, että suomalaistaustaisten nuorten kanssa on vaikeaa ystävystyä, ellei taustalla ole jotain yhteistä verkostoa. Ohjaajat ovat sitä mieltä, että liikunta on yhteinen kieli, jolloin osallistujan ei välttämättä tarvitse osata suomen kieltä. (Soininen 2012, 48.)

Samanlaisia tutkimustuloksia tuotti Anna-Riikka Perkiön keväällä 2013 laatima laadullinen tutkimus, jossa tutkittiin millaisena maahanmuuttajanuoret Seinäjoella näkevät harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan ja millä tapaa nämä tekijät edistävät heidän kotoutumistaan. Tulokset osoittivat, että maahanmuuttajanuorten harrastustoiminta ja vapaa-aika tukevat kotoutumista. Haastatteluiden mukaan vapaa-ajan toiminnassa ja harrastuksissa oppii erilaisia suomalaisessa yhteiskunnassa tarvittavia taitoja. Nämä taidot lisäävät harrastajan hyvinvoinnin kokemusta. (Perkiö 2013, 53.)

Toiminta edistää tietoisuutta suomalaisesta yhteiskunnasta, sekä vahvistaa yhteenkuuluvuutta toisten kanssa. Harrastuksen kautta nuoret saavat esikuvia, vertaissuhteita ja tekemistä arkeensa. Harrastuksien ja vapaa-ajanvieton koettiin lisäävän ilon ja onnistumisen tunteita – on kuitenkin ihmiselämän perustarve kuulua johonkin. Osallistumisella harrastuksiin voidaan vaikuttaa jopa

koko maahanmuuttajaperheen sopeutumiseen. Kotoutuminen tapahtuu kuitenkin pääosin arjen kohtaamisissa ja tästä syystä, harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan ohjauksen tulisi olla näkyvämpää ja suunnitelmallisempaa, kuin miksi se koetaan tällä hetkellä. (Perkiö 2013, 30.)

Krista Säkkinen laadullinen tutkimus liittyi vastaanottokeskuksen somali- ja kurdiasukkaiden vapaa-ajanviettoiveisiin. Tutkimuksessa selvisi, että vastaanottokeskuksen vapaa-ajan aktiviteettien määrä on vähäinen ja tekeminen on syystä tai toisesta rajoittunutta. Somalimiehet harrastavat somalinalaisia enemmän. Kurdimiehet vielä somalimiehiä enemmän. Harrastuksia vastaanottokeskuksessa ovat muun muassa käsityökerhot, jalkapallo ja lukeminen. (Säkkinen 2010, 27.)

Osa syynä tähän harrastamattomuuteen on, että kotimaassa oli yleistä viettää aikaa perheen ja sukulaisten kanssa. Kun Suomeen on tultu, ympärillä ei olekaan enää entisiä ystäviä, perhettä tai sukua. Suomessa sosiaaliset suhteet ovat rajoittuneita ja osallistuminen toimintaan mahdollistaisi tutustumisen uusiin ihmisiin ja vastaanottokeskuksen ulkopuolisten kontaktien luomisen. Ohjattun vapaa-ajan toiminnan myötä sopeutuminen saattaisi helpottua ja suomen kielen sekä kulttuurin ymmärtäminen lisääntyä. Toinen syy harrastamattomuuteen oli, ettei harrastuspaikoista ja harrastusmahdollisuuksista olla tietoisia. Tutustumalla kouluihin he näkisivät suomalaisen opiskelun mallia ja voisivat saada kontakteja ikäisiinsä nuoriin. Haastateltavilla ilmeni kiinnostus opiskelua ja keskustelua kohtaan, joka auttaisi heitä integroitumaan yhteiskuntaan. (Säkkinen 2010, 30.)

Vastaavanlaisia tutkimuksia on tehty myös Suomen ulkopuolella. Nicola De Martini Ugolottiin Bristolissa Iso-Britanniassa tekemän tutkimuksen perustana oli tarkastella, kuinka tärkeässä roolissa vapaa-aika ja fyysisen aktiivisuuden muodot kuten tanssi ja musiikki ovat turvapaikanhakijoille ja pakolaisille. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset leimataan Isossa-Britanniassa yleensä negatiivisesti, jolloin heidän on vaikeaa tuntea kuuluvansa osaksi yhteiskuntaa. Vapaa-ajan aktiviteetit mahdollistavat sosiaalisten suhteiden luomisen, kuulumisen tunteen ja oman, jokapäiväisen identiteetin luomisen. (Ugolotti 2019.)

Turvapaikanhakijat ja pakolaiset osallistuivat istuntoihin, joissa hyödynnettiin erilaisia harrastuksia kuten musiikkia, taidetta ja tanssia. Istuntojen kautta nämä ihmiset alkoivat saada kontrollia omaan elämäänsä. He pystyivät ensimmäistä kertaa pitkiin aikoihin nauramaan sekä nauttimaan jostakin. Istunnot antoivat heille mahdollisuuden muokata heidän sosiaalisia ja hyvinvointiin liittyviä tarpeita. Yksi naispuolinen osallistuja kertoi, että turvapaikanhakijalle on tärkeää tuntea itsensä tervetulleeksi johonkin, jossa voi olla oma itsensä ja unohtaa kaiken hetkeksi. Tutkimus loi jatkumon, sillä tutkimuksen jälkeen osallistujat alkoivat luoda omia ryhmiä ja vapaa-ajan toimintaa, jotta Isosta-Britanniasta tulisi heille vielä koti jonain päivänä. Nämä aloitteet osoittavat sitoutumista ja kestävyyttä. (Ugolotti 2019.)

3 VAPAA-AJAN TOIMINTA MIKKELISSÄ

3.1 Mikkelin vapaa-ajan toiminta

Vapaa-ajalla tarkoitetaan ansiotyön, opiskelun tai muun vastuutoimen ulkopuolista toimintaa. Vapaa-aika on parhaimmassa tapauksessa rentouttavaa ja virkistävää aikaa, jota voidaan käyttää esimerkiksi harrastuksiin tai sosiaalisiin kontakteihin. Kun käsittelem opinnäytetyössäni sanaa vapaa-ajan toiminta, tarkoitan sillä kaikkia eri harrastusmuotoja mitä Mikkelissä on tarjota – olivat ne sitten liikunnallisia tai kulttuurillisia. Jopa yksi tunti mieliharrastuksen parissa rentouttaa tehokkaasti ja ajatukset kiireistä, huolista ja arjen rutiineista irtautuvat. Harrastukset antavat myöskin mahdollisuuden käyttää taitoja ja lahjakkuuksia, mikä lisää kokemusta elämän mielekkyydestä. (Neuvokas perhe 2019.)

Mikkeli on 53 152 asukkaan Etelä-Savon maakuntakeskus, josta on vain parin tunnin ajomatka pääkaupunkiseudulle. Mikkelinä ympäröivät useat muut keskustaungit. Mikkelinä on vapaa-ajan kaupunki, joka on tunnettu luomumatkailu- ja metsäalan osaamisesta. Mikkelissä vapaa-ajan mahdollisuudet ovat runsaat monipuolisen ympäristön ja sopivien etäisyyksien vuoksi. Kaikenikäisille ja kauempana asuville tarjontaa on ja julkiset kulkuyhteydet harrastuksien pariin. (Mikkeli 2020.)

Mikkelissä voi harrastaa erilaisia ulko- ja sisäliikuntalajeja. Urheilupuisto mahdollistaa ulkolajien harrastamisen ihan ydinkeskustassa, tämän lisäksi monipuolisuutta palveluihin tuovat muun muassa erikoisuus BMX-rata, lentopallo ja koripallokentät, hiekka- ja keinonurmikentät sekä useat uimahallit. Mikkelin ympäristössä on runsaasti ulkoilualueita- ja reittejä, joten luonnon ääreen pääsee liikkumaan kätevästi. Mikkelissä sijaitsee myös Tornimäen laskettelukeskus, jossa talviaikaan voi harrastaa erilaisia talviurheilulajeja kuten lasketella ja hiihtää. Lisäksi Mikkelissä voi harrastaa golfia ja frisbeegolfia. Vuonna 2018 avautuneella Saimaan Stadiumilla on monipuoliset tilat eri lajien harjoitteluun sekä SuperCorner, joka on iso seikkailualue perheen pienimmille. (Mikkeli 2020.)

Vapaa-aikaa Mikkelissä voi viettää myös kulttuurin parissa. Mikkelin kulttuuripalvelut järjestävät erilaista kulttuuritoimintaa ja työpajoja eri ikäisille kuntalaisille. Mikkelin kansalaisopisto tarjoaa erilaisia kursseja, joilla voit harrastaa esimerkiksi tanssia, kuvataiteita, kädentaitoja tai opiskella eri kieliä. Mikkelin musiikkiopisto taas tarjoaa musiikin harrastamiseen mahtavat puitteet. Jos lukeminen harrastuksena kiinnostaa, lähialueelta löytyy yhteensä kolmetoista kirjastoa, mukaan lukien Mikkelin pääkirjasto. Lisäksi teatteria ja improvisaatiota voi harrastaa Mikkelin alueella erilaisissa ryhmissä.

3.2 Pakolaistaustaisten naisten osallistuminen vapaa-ajan toimintaan

Osallisuus voidaan käsittää tunteena, joka syntyy, kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä. Yhteisöjä voivat tässä tapauksessa olla esimerkiksi opiskelupaikka, työpaikka tai harrastuspiiri. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena. Yhteiskunnassa osallisena oleminen tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Ihmisen osallisuuden aste ja yhteiskunnallinen aktiivisuus vaihtelevat elämänkulun ja -tilanteiden mukaisesti. Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta ja osallisuuden kokeminen toimii suojaavana tekijänä syrjäytymistä vastaan. Tämän vuoksi sana osallisuus on olennainen pakolaistaustaisen ihmisen elämässä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2019.)

Raivio ja Karjalainen (2013, 15-17) määrittelevät osallisuuden kolmella ulottuvuudella tai edellytyksellä. Nämä kolme ulottuvuutta ja edellytystä ovat riittävä toimeentulo ja hyvinvointi, toiminnallinen osallisuus sekä yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys. Yhteiskunnan palveluilla, kuten sosiaali- ja terveyspalveluilla sekä työllisyyspalveluilla on tärkeä rooli osallisuuden edistämässä. Osallisuutta vahvistavat myös esimerkiksi koulut, työpaikat, harrastusseurat ja yhdistykset. Osallisuutta voidaan edistää esimerkiksi lisäämällä koulutusta, varmistamalla riittävä toimeentulo, tuetaan asumista riittäville palveluilla ja mahdollistetaan kaikille osallistuminen vapaa-ajantoimintaa, kuten kulttuuri- ja liikuntaharrastuksiin. Vaikka painotan opinnäytetyössäni käsitettä osallistuminen, on osallisuus osa opinnäytetyön taustaa sillä osallistuminen tuottaa osallisuutta, joka taas aktivoi kotoutumista.

Osallistuminen tarkoittaa mukanaoloa muiden määrittelemässä tilanteessa. Se voidaan ymmärtää laajana mukanaolona erilaisissa sosiaalisissa aktiviteeteissa, mutta se voidaan käsittää myös suppeampana poliittisena osallistuminen. (Kansalaisyhteiskunta 2004.) Osallistumisen käsitteeseen voidaan siis liittää kolme ulottuvuutta: sosiaalinen, toiminnallinen ja kansalaisosallistumisen ulottuvuus. Sosiaalinen ulottuvuus kuvaa sitä, että osallistuminen on mahdollista vain silloin kun toiminnassa on mukana useita ihmisiä. Toiminnallisuus puolestaan liittyy siihen, että osallistuminen on lähtökohtaisesti aktiivista toimintaa. Kolmas ulottuvuus, kansalaisosallistuminen, kuvaa sitä, että osallistuminen nähdään mahdollisuutena yhteisten asioiden hoitamiseen osallistumiselle. (Jelli 2020.)

Opinnäytetyössäni sosiaalinen ja toiminnallinen osallistuminen ovat tärkeässä osassa. Tutkin sitä, kuinka toiminnallinen osallistuminen auttaa ja tukee pakolaistaustaisia naisia kotoutumaan ja löytämään mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Parhaimmassa tapauksessa toiminnallisen osallistumisen ohessa tapahtuu sosiaalista osallistumista. Harrastuksissa tavataan uusia, eri taustaisia ihmisiä ja nämä sosiaaliset suhteet auttavat muiden lomassa integroitumaan osaksi yhteiskuntaa. Harrastusten kautta pakolaistaustaiset naiset saavat uusia ystäviä ja kontakteja mutta myöskin oppivat uusia taitoja, kokevat onnistumisia ja myöskin pettymyksiä. Osallistuminen harrastuksiin tuo mukanaan fyysisistä, psyykkistä sekä sosiaalista hyvinvointia.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimukseni kohderyhmä on pakolaistaustaiset naiset, jotka käyttävät tai joilla on mahdollisuus käyttää Mikkelin vapaa-ajan palveluita. Vuonna 2017 Mikkelissä ulkomaalaistaustaisia asukkaita on ollut yhteensä 2075 (Tilastokeskus 2018). Asukasmäärä on suuri ja tämän myötä myös syrjäytymisen uhka, jos näitä ihmisiä ei saada integroitua osaksi yhteiskuntaa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tutkinut, että naisilla on riski jäädä kotoutumispalveluiden ulkopuolelle. Tämä johtuu siitä, että kotona lapsia hoitavat maahanmuuttajaäidit eivät aina ehdi kotoutumisaikanaan koulutukseen. Lisäksi he muuttavat useammin puolisoina, jolloin kotoutumistoimenpiteisiin ja palvelujärjestelmään tutustuminen saattaa jäädä vähälle. Kyseisessä tutkimuksessa selviää myös, että naisilla on enemmän vaikeuksia kielitaidon kanssa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

4.2 Opinnäytetyön pääkysymys ja alakysymykset

Monikulttuurikeskus Mimosan henkilökunnalla on käsitys siitä, etteivät etenkin pakolaistaustaiset naiset käy vapaa-ajallaan harrastuksissa, vaan ovat mieluummin kotona. Tämä on selvinnyt asiakaskunnan puheiden kautta. Tutkin opinnäytetyössäni pitääkö käsitys paikkansa ja jos pitää, mistä harrastamattomuus johtuu. Vaikka vapaa-ajan toiminnan mahdollisuudet Mikkelissä ovat monipuoliset, tutkin sitä onko, niiden pariin pakolaistaustaisena naisena hakeuduttu ja onko hakeutuminen palveluihin ollut helppoa. Opinnäytetyöprosessin aikana selvitin keinoja pakolaisnaisten tavoittamisen parantamiseen. Mimosalle tämä tieto on tarpeellinen ja toive juuri tällaisen tiedon kerryttämisestä on tullut suoraan heiltä.

Tutkielman pääkysymys ja alakysymykset ovat

- Millainen merkitys vapaa-ajan toimintaan osallistumisella on kotoutumisen kannalta?
- Mitkä tekijät rajoittavat vapaa-ajan toimintaan osallistumista?
- Mitkä tekijät edesauttavat vapaa-ajan toimintaan osallistumista?

Tutkimuskysymysten avulla sain mahdollisimman laajaa tietoa pakolaisnaisten osallistumisesta vapaa-ajan toimintaan Mikkelissä ja mitä se heille kokonaisvaltaisesti merkitsee.

4.3 Tutkimusote

Opinnäytetyön tutkimusote on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusotetta, jolla pyritään ymmärtämään ilmiötä kokonaisuutena ilman tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja. Laadullinen tutkimus kehittää teoriaa ja aineisto kerätään havainnoimalla ja haastattelemalla. Tarkoitus ei ole saada materiaalia monesta näkökulmasta vaan saada laadullista ja aihetta tukevaa materiaalia yksittäisistä tapauksista. Materiaali auttaa tekemään ilmiön ymmärrettäväksi ja tukee tutkimuskysymyksiä. Aineiston keruu, käsittely ja analyysi kävelevät käsi kädessä koko tutkimuksen aikana. Tutkija tulee läheiseksi haastateltavia prosessin aikana ja kerätty aineisto on hyvin kattavaa. (Kananen 2014, 18.)

Jotta tutkielma kerrytti tarvittavaa materiaalia, vaati se laajaa keskustelua haastateltavien aikaisemmasta ja nykypäivän elämästä. Valitsin tämän tutkimusotteen, sillä koen tärkeäksi kuunnella haastateltavien tarinoita ajan ja ajatuksen kanssa. Halusin myös panostaa näiden ihmisten kohtaamiseen enkä kiirehtiä tilanteessa. Kiireetön kohtaamisympäristö ja läsnä oleva haastattelija viestii haastateltavalle, että hänen asiansa on tärkeä ja siitä ollaan kiinnostuneita.

4.4 Aineistonkeruumenetelmä

Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla keväällä 2020. Haastatteluihin osallistui kuusi Afganistanista ja Syyriasta kiintiöpakolaisena Suomeen tullutta naista, jotka käyttävät tai joilla on mahdollisuus käyttää Mikkelin vapaa-ajan palveluita. Kaikki haastateltavat ovat vielä kotoutumisvaiheessa, eli he ovat asuneet Suomessa maksimissaan neljä vuotta. Jotta aihetta pystyttiin käsittelemään mahdollisimman laajasti, haastateltavien ikähaarukka on 20-47 vuotta.

Kaikki haastattelut käytiin Monikulttuurikeskus Mimosan tiloissa, jotka ovat haastateltaville tutut. Haastattelut olivat yhdessä Mimosan toimistotiloista, jotta

kohtaamisympäristö oli mahdollisimman rauhallinen. Ennen haastattelua kerroin haastattelun tavoitteista ja tarkoituksesta, aineiston luottamuksellisuudesta ja siitä, mihin aineistoa käytetään, missä se julkaistaan ja mihin se arkistoidaan. Keräsin lisäksi haastateltavilta henkilökohtaisen tutkimusluvan, joka oli käännetty englanniksi ja arabiaksi.

Teemahaastatteluissa on ennakoon määritelty haastateltavan kanssa käytävät aihealueet eli teemat. Teemahaastattelut tarjoavat tutkijalle riittävän väljyyden, mutta toisaalta antavat mahdollisuuden käyttää rajaamismahdollisuuksia teemoittelulla. Teemojen tarkoituksena on varmistua siitä, että kaikkia ilmiöön liittyviä osa-alueita sivutaan. (Kananen 2008, 74.) Käytin haastatelllessani etukäteen luotua teemahaastattelurunkoa (liite 1) apuvälineenä, jotta kaikki teemat tulisi käsiteltyä ja tarvittava informaatio tutkimuskysymyksiin olisi haastatteluissa.

Teemahaastatteluissa on tärkeää, että haastattelu käydään kasvotusten. Tarvittaessa kysymyksiä voi tarkentaa, haastateltavalle voi esittää lisäkysymyksiä ja myös haastateltava voi kysyä tarkentavia kysymyksiä aiheeseen liittyen. Kun haastattelun kohteena ovat pakolaistaustaiset naiset, voitiin olettaa, että haastateltavien joukossa on kielitaidoltaan eri tasoisia ihmisiä, niin kuin olikin. Sen vuoksi minulle oli tärkeää kohdata nämä ihmiset kasvotusten, jotta mahdollisilta väärinymmärryksiltä vältytään.

Kahdessa haastattelussa oli apuna tulkki, joka tulkkasi sekä minun kysymyksiäni että haastateltavan puhetta. Tulkki tuki keskustelua tarvittaessa, mutta ei tulkannut koko haastattelua. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä on työläs ja haastattelutilanteessa oli tärkeää tunnistaa rehelliset vastaukset myötäilyistä vastauksista. Tulkin läsnäolo edesauttoi haastateltavaa vastaamaan teemoihin mahdollisimman laajasti ilman että kielimuuri olisi tiellä.

Haastateltavien kohtaaminen antoi minulle mahdollisuuden selventää vastauksia ja syventää saatuja tietoja. Pystyimme keskustelemaan myös haastateltavalle aremmista ja vaikeista asioista, nämä aiheet tukevat omaa ymmärrystäni aiheesta tutkijana ja toivat minua lähemmäksi haastateltavaa. Haastattelutilanne antoi minulle mahdollisuuden haastaa myös itseäni, sain uutta kokemusta ja minun tuli ymmärtää ja hallita sosiaalista tilannetta itse.

4.5 Aineiston analyysimenetelmä

Analysoidessani keräämäni tutkimusaineistoa käsittelin tekstejä sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2002). Kun haastattelut oli litteroitu ja materiaaliin perehdytty, käytin aineistolähtöistä analyysia tutkimustuloksien kirjaamiseen. Aineistolähtöisessä analyysissä etsitään, mitä aineistossa puhutaan tutkimuksen kohteesta, eli analyysi ja luokittelu perustuu kerättyyn aineistoon teoreettisen viitekehyksen sijaan. (Eskola & Suoranta 1998, 98.)

Ensimmäiseksi litteroin nauhalla olevat haastattelut analysoitavaan muotoon, eli muutin äänitetyt tiedostot tekstiksi (Kananen 2008, 80). Ääninauhurille tallennettua haastatteluaineistoa oli 182 minuuttia, josta litteroitua tekstiä kertyi yhteensä 31 sivua. Alkuperäinen litteroitu teksti on sanatarkkaa, eli tekstistä tulevat esille äänenpainot ja eleet (Kananen 2008, 80). Muutin litteroidusta tekstistä jälkeen päin kielivirheitä tuloksia kirjatessa, jotta siteerattu teksti on ymmärrettävää. Lauseen merkitys ei ole kuitenkaan muuttunut tekstin muokkaamisen ohessa. Haastateltavat ovat vasta kotoutumisvaiheessa, jolloin suomen kielen taito ei ole vielä täysin kehittynyt. Anonymisoin haastattelut nimellä ne H1-H6, jolloin haastateltua ihmistä ei voida tunnistaa aineistosta.

Litteroinnin jälkeen rakensin analyysirungon aineistosta esiin nousevien teemojen avulla eli teemoittelin aineiston. Apuna teemoittelussa minulla oli teemahaastattelurunko, jonka pohjalta toteutin teemahaastattelut. Kananen (2008, 113) mukaan teemoittelussa litteroitu teksti ei muutu, vaan se vain järjestetään uudelleen. Epäolennaista materiaalia hävitetään sen mukaan, kun huomataan sen olevan tarpeetonta. Materiaalia ei kuitenkaan poisteta kokonaan, sillä sitä saatetaan tarvita myöhemmin. Epäolennainen materiaali on materiaalia, joka ei sovi minkään analyysirungon otsikon alle tai tue opinnäytetyössä tutkittavaa ilmiötä. Teemat yhdistyivät lopulta isommiksi kokonaisuuksiksi, jonka jälkeen kykenin vastaamaan etukäteen laadittuihin tutkimuskysymyksiin ja kerätystä aineistosta saatiin uusi tieto esiin. Tärkeää tuloksia kirjatessa on ymmärtää ilmiötä ja tehdä se lukijalle mahdollisimman ymmärrettäväksi. (Kananen 2008, 113.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Osallistumisen merkitys kotoutumisen kannalta

5.1.1 Vapaa-ajan ja oman ajan merkitys

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys koskee pakolaistaustaisten naisten osallistumista vapaa-ajan toimintaan ja kuinka sen koetaan vaikuttavan heidän kotoutumiseensa. Tuen tätä teemaa tutkimalla, osallistuvatko naiset Mikkelissä vapaa-ajan palveluihin ja mikä osallistumiseen vaikuttaa. Opinnäytetyössä selviää lisäksi mitkä harrastukset ovat kiinnostavia ja mitä harrastaminen antaisi pakolaistaustaisille naisille. Jotta tutkimuskysymyksiin voidaan vastata, tulee ensin kartoittaa haastateltavien pakolaisnaisten osallistumisen ja harrastamisen tilanne.

Haastatellessani vapaa-ajasta moni haastateltavista ei tunnistanut sanaa vapaa-aika tai ymmärtänyt sanan oikeaa merkitystä. Vapaa-aika liitettiin osaksi kotona tapahtuvaa arkea, jolloin vapaa-aikaan kerrottiin kuuluvan erilaiset kotityöt kuten ruuanlaitto, siivoaminen ja lasten hoitaminen.

H4: Vapaa-ajalla olen kotona, katson elokuvia tai siivoan. Teen miehelle ruokaa.

H5: Siis katsotaan elokuvia, mennään kauppaan ja leikkipuistoon. Viikonloppuisin menemme joskus esimerkiksi burger kingiin tai pizzeriaan. Hoidan lapset, teen kotona ruokaa ja siivoan.

Kun vapaa-aika sanan merkitys selkeni, sitä ei tunnustettu olevan ollenkaan. Useampi haastateltava kertoi, ettei vapaa-aikaa jää, sillä koulu, kotona tehtävät työt ja lapset veivät suuren osan siitä.

H6: Minulla ei ole vapaa-aikaa, olen aina koulussa tai kotona tekemässä ruokaa ja hoitamassa lasten asioita. Minulla ei ole ollenkaan vapaa-aikaa.

Haastateltava 1 koki vapaa-ajallaan tärkeimmäksi opiskella suomen kieltä. Hän haluaa opiskella kielen mahdollisimman hyvin ja nopeasti, jotta harrastaminen olisi helpompaa yhteisen kielen vuoksi.

H1: Kyllä mä voisin järjestää aikaa, mutta vapaalla ajalla mä mietin, että tällä hetkellä opiskelen suomea, ja ehkä, jos opin paremmin suomea, sen jälkeen mä voisin myös löytää omaa aikaa omaan harrastukseen. Mutta nyt keskityn vain suomen kieleen.

Haastateltavista kaikki kokivat olonsa jollain tapaa yksinäiseksi, vaikka päivät olivat kiireisiä ja vaikeita. Keskustellessamme vapaa-ajan merkityksestä ja siitä, mitä vapaa-aika voisi tuoda kotoutuvan naisen elämään, jokainen kertoi kaipaavansa omaa aikaa ja pystyvänsä hankkimaan sitä, jos mieluinen harrastus löytyisi.

H1: Mun aikataulut kyllä järjestyisivät, jos mulla olisi tiettyjä harrastuksia tai ryhmiä. Mä menisin niihin silloin ja tällöin.

Ongelma ei siis ole siinä, etteikö aikaa löytyisi vaan siinä, että haastateltavilla on ongelma ajan jakamisen kanssa – jotta sitä riittäisi perheelle, opiskelulle ja omalle itselle sekä harrastamiselle.

5.1.2 Perheen vaikutus osallistumiseen

Kaikkia haastateltavia yhdisti samanlaiset arvot, tärkeimpänä arvoista esille nousi perhe. Haastateltavista kolmella oli lapsia ja kolmella ei. Heillä, joilla lapsia oli, ei ollut omasta mielestään vapaa-aikaa tai aikaa harrastuksille. Perheestä huolehtiminen on tärkeintä ja muu jäljelle jäävä aika kului opiskeluun tai kotitöihin.

Lähi-Idässä pienistä lapsista huolehtiminen ja lasten kasvatus on pääsääntöisesti äidin vastuulla. Isät puuttuvat kasvatukseen yleensä vain niissä tapauksissa, kun lapset uhmaavat äidin auktoriteettia. Lapset kasvatetaan riippuvaisiksi, perheyhteisön jäseniksi, toisin kuin suomalaisessa kulttuurissa. (Haapa-saari & Korhonen 2013, 37-39.)

Haastateltavat ajattelivat asian niin, että kun lapset kasvavat aikuisiksi, heillä on aikaa harrastaa ja keskittyä omaan itseensä. Mutta niin kauan kuin lapset asuvat kotona ja ovat heistä riippuvaisia, heidän tulee keskittää voimavaransa heihin ja heidän hyvinvointiinsa.

H6: Ajattelen yleensä liikaa, ajattelen että pitäisi hoitaa lasten hommia ja talon hommia. En voisi edes lähteä, sillä se on ahdistavaa. Jos mä hoidan nyt lasten asioita, uskon että sitten kun he kasvavat, mulla ehkä olisi aikaa myös itselle ja muuhun.

Tiettyihin, etenkin kulttuurisiin tapoihin on helppo juurtua, jos niitä on toteuttanut koko ikänsä. Lapsista huolehtiminen jatkuu, vaikka jälkeläiset asuvat jo muualla.

H1: Ennen minä ajattelin, että kun mun lapset kasvaa ja tulee aikuisiksi, niin mä koen mun aikani ja mä pääsen harrastamaan. Nyt vain tytöt asuvat kotona ja pojat ei. Pojat tulee kuitenkin joka päivä syömään. Minä ajattelen, että tämä aika on tärkeää, kun kaikki ovat istumassa yhdessä. Tämä on minun tehtäväni. Elämä. Jos minulla ei olisi ollut perhettä tai mitään muuta tekemistä, varmasti mä löytäisin jotain tekemistä tai harrastuksia.

Joka pakolaistapauksessa koko perhe ei välttämättä pääse Suomeen, ainakaan samaan aikaan. Perheenjäsenet voivat olla pitkän aikaa erossa toisistaan eri maissa, ennen kuin löytävät keinon yhdistää perheensä esimerkiksi perheenyhdistämishojelman kautta. Pakolaisten erossaolo omasta perheestä vaikuttaa yleiseen hyvinvointiin ja jaksamiseen.

Yhden haastateltavan kohdalla osallistumisen ongelmaksi ilmeni se, ettei hänen miehensä asu Suomessa hänen ja heidän lastensa kanssa. Tilanne olisi erilainen, jos mies asuisi Suomessa. Tällöin hänelle itselleen jäisi aikaa harrastaa ja keskittyä omaan itseensä koska lasten isä olisi kotona auttamassa lastenhoidossa. Tällä hetkellä haastateltava kokee olevansa itse kodin äiti ja isä, se on raskasta kokonaisuudessaan ja vaikuttaa omaan hyvinvointiin.

H5: Pääasia on se, kun mies tulee Suomeen niin kaikki asiat helpottuvat. Jos minulla olisi harrastus silloin, en pelkäisi miten lapset pärjäävät, koska mies on täällä heidän kanssaan. Nyt minä olen perheen isä ja myös äiti, joka on todella vaikeaa.

Ne, joilla ei ollut lapsia, kokivat silti perheen tärkeäksi ja perheenjäsenenä auttavat sekä tukevat omaa perhettään.

H2: Mä yritän löytää jotain, mihin mä menisin mun äidin kanssa. Mä yritän ottaa mun äidin pois kotoa ja löytää jonkun kokkikerhon tai vaikka sählykerhon, se olisi hyväksi mulle ja mun äidille.

Näille on tärkeää etenkin tukea oman äitinsä hyvinvointia ja jaksamista etsimällä heille yhteistä, kodin ulkopuolista tekemistä.

5.1.3 Harrastuksiin osallistuminen

Mieluisa harrastus voi sopivissa määrin omaehtoisesti tehtynä olla tärkeä henkinen voimavara ja tarjota vaihtelua arkeen ja koulutyöhön (Kouluterveyskeskus 2019). Harrastusteema keskustelu aloitettiin sillä, mitä haastateltavat harrastivat tai haluaisivat harrastaa. Keskustelimme erilaisista käsityön muodoista, lukemisesta ja muista harrastuksista, joita Suomessa voi harrastaa.

Harrastusten kirjo oli laaja, mutta osa-alueena liikunta erottui muista. Jokainen haastateltava oli harrastanut lihaskuntaa – kuntosalilla tai kotona, tämän lisäksi muut liikuntalajit kiinnostivat. Talviurheilulajeista luistelu, hiihto ja laskettelu tulivat useammassa keskustelussa esille, näiden lisäksi moni harrasti tai haluaisi harrastaa uimista, tanssia tai sählyä.

H2: Mä luen aika paljon kirjoja, suomeksi ja arabiaksi. Joskus mä neulon tai käyn kävelyllä ulkona metsässä, mä tykkään kävelystä tosi paljon varsinkin metsässä. Mä saatan myös treenata kotona.

H4: Ennen en harrastanut mitään, mutta pitäisin tanssimisesta. Käyn vain kuntosalilla, en muuta.

Harrastaminen koetaan tärkeäksi, mutta kuten vapaa-ajan kohdalla, harrastuksille jää hyvin vähän aikaa.

H4: Minä olen väsynyt ja kun tulen koulusta kotiin, teen ruokaa ja sittenkö menisin vielä kuntosalille? Se on vaikeaa, ei ole aikaa.

Ajan hankkiminen harrastuksiin ei ollut ainut ongelma harrastamisessa. Talvi-aika Suomessa vaikuttaa harrastamiseen negatiivisella tavalla. Talven tuoma kylmyys ja pimeys rajoittavat harrastamista, vaikka talvesta vuodenaikana muutoin pidettäisiinkin.

H1: Haluaisin käydä kävelyllä mutta minä vain istun kotona, koska on talvi ja vähän vaikea mennä ulos.

H3: Talvella ei voi oikein käydä ulkona tai tehdä mitään.

Yksi ongelma harrastamisen suhteen oli lajien osaaminen. Moni kertoi haluavansa harrastaa, mutta tieto ja taito lajeista on vähäinen. Helpottaisi, jos läsnä olisi suomalaisia kertomassa lajista ja opettamassa. Kun tieto harrastuksesta on lisääntynyt, sen jälkeen harrastaminen olisi helpompaa yksin, sillä lajin säännöt ja varustukset ovat selkeät.

H1: Minä en tiedä, mitä voin harrastaa koska minä en tiedä millaista Suomessa on esimerkiksi hiihtäminen. Olen kokeillut mutta minä en osaa. Haluaisin oppia. Ja esimerkiksi luistella, mutta minulla ei ole varusteita. Minulla ei ole ihmisiä opettamassa eikä lapseni osaa, joten tarvitsisin ihmisiä, jotka opettavat.

H3: Yks kerta mä yritin luistella, mutta en osannut, se oli vaikeaa. Olimme kaverin kanssa koulussa, opettaja lainasi minulle luistimet, mutta se ei mennyt hyvin.

Harrastaminen tapahtuu pelkästään yksin tai perheen kanssa. Yksikään haastateltava ei ollut harrastanut suomalaisten parissa – ryhmässä tai kaverin kanssa mutta jokainen haastateltava kuitenkin tahtoisi suomalaisten pariin harrastamaan. Suomalainen harrasteryhmä tai -kaveri koettiin pelkästään positiivisena ja kotoutumista tukevana tekijänä. Ryhmän kautta tutustuisi ja pääsisi käyttämään suomen kieltä, kunhan ryhmässä olevat suomalaiset vain ovat sosiaalisia ja helposti lähestyttäviä.

H4: Olisi hyvä harrastaa suomalaisten kanssa, varsinkin jos he olisivat sosiaalisia ja ystävällisiä.

H5: En osaa maalata, mutta tykkään maalaamisesta tosi paljon. Jos voisin maalata suomalaisten kanssa, siellä ehkä tutustuisi uusiin ihmisiin...tykkäisin olla suomalaisten kanssa, koska silloin pääsee käyttämään suomen kieltä.

Harrastukset tuovat positiivisia asioita pakolaistaustaisten naisten elämään. Ne auttavat heitä ystäväystymään ja tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin.

H1: Harrastaminen tekee minut vahvaksi, minun persoona tulee vahvemmaksi ja saan tietoja maasta, missä mä asun tällä hetkellä. Ehkä, jos mä harrastaisin, mä löytäisin oman harrastuksen,

johon mä voisin sitoutua ja olla siinä lahjakas. Ymmärtäisin et mä oon siinä tosi taitava, joten mun pitäis tehdä sitä myös enemmän.

H2: Harrastukset auttaisi mua kotoutumaan ja sieltä saadaan ystäviä. Täällä Suomessa on tosi yksinäinen olo ja näiden harrastusten mukana saadaan elämään aktiivinen ja hyvä olo.

H6: Jos olisin harrastanut, niin kyllä se varmasti toisi mulle onnellisuutta ja rauhallisuutta.

Harrastaminen tuo iloa ja jaksamista arkeen, tekee yksilönä vahvemmaksi ja harrastamisen kautta löytyvät mahdollisesti omat vahvuudet ja lahjakkuudet. Kaikki kokivat harrastusten auttavan kotoutumiseen.

5.1.4 Ystävät

Kuten jo aiemmin luvussa 5.1.3 sivusin, yhtenä olennaisena osana kotoutumista, vapaa-aikaa ja harrastamista ovat ystävät. Etenkin uuteen maahan tullessa hyvä ystävä koetaan korvaamattomana tukena ja apuna, kun uuden maan tavat ja kulttuuri saavat olon hämmentyneeksi. Monen kohdalla aikaisemmat ystävät ja sukulaiset kuitenkin jäävät kotimaahan tai pakolaisena muuhun maahan. Suomeen tullessa mukana on vain perhe, jos sitäkään. Perhe ei pysty tukemaan ja auttamaan jokaisessa tilanteessa, mitä uudessa maassa kohdataan ja tällöin olisi hyvä olla ystävä tukena, joka auttaa ja neuvoo. Optimaalisessa tapauksessa ystävä on kotoisin uudesta maasta, jolloin hänellä on tietoa ja taitoa auttaa maahan muuttanutta sopeutumaan.

Jokaisella haastateltavalla on ystävä tai ystäviä, jotka tukevat haastateltavia tarvittaessa. Suomalaiset ystävät auttavat esimerkiksi suomen kielen opiskelussa, harrastuslajeihin tutustumisessa ja ovat opettaneet käyttämään erilaisia suomalaisia palveluita, kuten elokuvateatteria. Ystävät tuovat heidän elämiinsä lämpöä ja iloa – kotoutumisen tunteen.

H1: Joo on minulla suomalaisia ystäviä, perhe ja vanha nainen. Hän tulee minun kotiini ja hän opettaa minulle suomen kieltä. Me nimme joskus perheen kanssa yhdessä pelaamaan jalkapalloa. On todella hyvä.

H2: Mulla on muutamia suomalaisia kavereita, joiden kanssa käydään esimerkiksi kahvilla ja kirjastossa. Kun mä menin työharjoitteluun, mä tutustuin yhteen suomalaiseen naiseen ja kävimme ekaa kertaa elokuvateatterissa ja kahvilassa.

Suomalaisiin ei välttämättä ole päästy tutustumaan, eikä kaikilla ole suomalaistaustaisia ystäviä vaan ystävät ovat kotimaasta. Syynä tähän on ainakin se, ettei suomalaisiin ole kovin helppoa tutustua oman ja heidän aran luonteensa vuoksi.

H4: Minulla ei suomalaisia kavereita. Haluaisin suomalaisen ystävän. Ystävä auttaisi menemään harrastuksiin ja se olisi hauskaa ja hyvä asia. Mutta he ovat vähän ujoja.

H3: Minulla ei ole suomalaisia kavereita, ehkä minä en ole sosiaalinen. En ole rohkea tutustumaan ja puhumaan.

Suomalaista ystävää ei välttämättä kaivata, sillä entiset ystävät auttavat arjen ongelmissa sosiaalisen median kautta.

H3: Minulla on kavereita Syyriasta, läheisiä kavereita. Juttelemme aina WhatsAppissa yhdessä. En ole oikein kiinnostunut tutustumaan uusiin ihmisiin, minulla on läheisiä kavereita ja se riittää.

Ystävän kanssa olisi mukava käydä harrastuksissa ja uusia ystäviä olisi kiva saada harrastusten kautta. Koulussa käyvien luokalla ei ole suomalaisia opiskelijoita, jolloin koulun kautta suomalaisia ei tavoiteta. Tehokas tapa ryhtyä tutustumaan suomalaisiin olisi yhteisen harrastuksen kautta. Haastattellessani kysyin, voisiko nykyisten ystävien kanssa harrastaa jotakin, useimmat olivat sitä mieltä, että harrastaminen olisi mukavampaa yhdessä. Suomalaisen ystävän kautta oppisi harrastuksesta mutta myös seuraavan harrastuskerran koetaan olevan helpompi, kun on ensimmäisellä kerralla tutustunut harrastukseen.

H3: Minulla ei ole ystäviä, enkä tykkää mennä yksin. Jos mä olisin tottunut siihen tai olisi joku ystävä, jonka kanssa mennä, olisi helpompaa.

H4: Haluaisin suomalaisen ystävän, ystävä auttaisi menemään harrastuksiin.

Toiset kertoivat, ettei harrastamiseen välttämättä tarvitsisi ystävää, vaan voisivat lähteä rohkeasti yksin.

H1: Ei tarvitsisi olla tuttuja mukana. Se olisi aika hyvä liittyä joihinkin ryhmiin ja niiden kautta tutustuisi.

H5: Ei minulla ole ongelmaa mennä yksin.

Yksin harrastaminen ei koettu ongelmaksi, sillä harrasteryhmien kautta tutustuisi uusiin ihmisiin ja löytäisi mahdollisesti ystäviä.

5.1.5 Kotoutuminen

Pääkysymyksen opinnäytetyössä on se, kuinka pakolaistaustaisten naisten osallistuminen vapaa-ajan toimintaan ja harrastuksiin auttaa heitä kotoutumaan. Osallistuminen on melko vähäistä ja tämä vähäinenkin osallistuminen tapahtuu yksin tai perheen kesken. Vaikka osallistumista rajoittavat eri tekijät, suomalaisten parissa harrastaminen koetaan positiiviseksi ja tehokkaaksi tavaksi tutustua kulttuuriin, saada uusia ystäviä ja purkaa uuteen maahan muuttoon liittyviä jännitteitä. Tämä kaikki auttaa yksilöä myös kotoutumaan Suomeen ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kaikilla haastateltavilla on kokemus Suomeen kotoutumisesta ja Mikkeliin sopeutumisesta. Suomi on maana turvallinen ja paljon parempi elinympäristö kuin mistä pakolaistaustaiset naiset ovat kotoisin. Kaikkien lähtökohdat ovat hyvin turvattomia ja epäoikeudenmukaisia.

H3: Olen kotoutunut Suomeen ja valtio auttaa niin paljon.

H4: Mikkeliissä on hyvä ja helppoa asua. Olen kotoutunut kyllä Suomeen, minä tykkään olla Suomessa, paljon parempi kuin Iranissa.

Haastateltavat kokevat jo kotoutuneensa Suomeen, mutta olo on silti yksinäinen. Harrastukset tuovat elämään aktiivista toimintaa ja sen toiminnan kautta olo sekä fyysisesti että henkisesti paranee.

H2: Täällä Suomessa on tosi yksinäinen olo ja nämä harrastukset toisivat meille elämään aktiivisen ja hyvän olon.

H6: Kyllä, tottakai minä olen yksinäinen Suomessa.

Ihminen kaipaa toisen ihmisen läheisyyttä. Meillä on tarve tuntea olevamme jollekin tärkeä ja tarve tuntea toinen ihminen läheiseksi ja tärkeäksi. Jokainen kokee joskus ohimenevästi yksinäisyyden tunteita. Tällä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, onko ihmisellä seuraa. Ihminen voi olla yksinäinen, vaikka hänellä olisi paljon ystäviä. Yksinäisyys on raskasta, sillä jokainen kaipaa ystäviä, toisten hyväksyntää ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yksinäisyys voi olla ahdistavaa ja tuskaista. Myös ryhmän ulkopuolelle jääminen satuttaa, jos tuntee, ettei kelpaa tai tule hyväksytyksi. (Mielenterveyden keskusliitto 2020).

Osa on saanut itselleen suomalaisia ystäviä, mutta kaikki eivät ja suomalaisiin tutustuminen koetaan hankalaksi. Tutustuminen on hankalaa, koska suomalaiset ovat luonteeltaan melko ujoja ja vaikeasti lähestyttäviä. Jos yhteistä kieltä ei ole tai ympäristöä, joka tekee tutustumistilanteen helpommaksi – esimerkiksi koulu tai työpaikka, on tutustuminen keneenkään vaikeaa.

H2: Suomalainen on kuin kookospähkinä, eli on tosi vaikea rikkoa heitä ja avata heitä. Mut sitten kun avaat, heidän sisällään onkin makee täyte.

H2: Olisi kiva, jos tuntisi suomalaisia, heidän kanssaan opitaan suomen kieltä ja samalla tutustutaan heihin, jutellaan. Mä oon se ihminen, joka haluaa tutustua ja jakaa mielipiteitä sekä ajatuksia.

Jos suomalaisiin tutustuisi ja heidän kautta pääsisi tutustumaan harrastuksiin sekä muihin Suomen palveluihin myös kotoutuminen helpottuisi.

H2: Mennä yhdessä ja tutustua sekä saada ystäviä, se lisäksi myös hyvinvointia ja terveyttä.

Yksi ongelma, joka vaikuttaa kotoutumiseen on Mikkelin vähäinen asukasmäärä. Ihminen, joka on kotoisin maasta, jossa on tuplaten, jopa kuusi kertaa enemmän asukkaita kuin Suomessa, kokee vaikeuksia sopeutua kaupunkiin, jossa piirit ovat pienet ja palvelut suppeammat. Pienessä kaupungissa asukkailla on omat kohtaamisympäristönsä, joihin muualta tulevan voi olla mahdollon mukautua – esimerkiksi korkeakoulujen opiskelijakulttuuri.

H2: Mua harmittaa et täällä Mikkelissä ei oo kovin paljon nuoria. Jos on, he ovat ammattikorkeakoulussa ja heillä on omat kerhot ja ryhmät.

H6: Ongelma on se, että täällä Suomessa on aika tylsä olo, kun ei ole paljon ihmisiä. Eikä ole omia sukulaisia tai paljon naapureita.

Vaikka jokainen haastateltava kertoo kotoutuneensa Suomeen, on kotoutuminen ollut pulmallista erinäisten syiden vuoksi. Yksi syy kotoutumisen haastavuuteen ovat ennakkoluulot ja rasismi, joita osa on kohdannut Suomessa asuttuaan. Ennakkoluulot vaikuttavat näiden naisten osallistumiseen, sillä tuomitsevat ja uteliaat katseet, joita naiset muilta saavat, tekevät olon ahdistuneeksi ja epämukavaksi. Etenkin huivin käyttöä ihmetellään ja koetaan, että se vaikuttaisi osallistumiskykyyn, vaikka tilanne ei tietenkään ole niin.

H3: On vaikeaa mennä esimerkiksi kuntosalille. Kun joku siellä huomaa minun huivin, hän katsoo minua ja ihmettelee kuka tuo on. Jos menen yleiselle kuntosalille ja siellä on naiset ja miehet keskenään, se on vaikeaa. Siksi haluan käydä naisten salilla.

H2: Suomeen on ollut vähän vaikea kotoutua. Ehkä se, että jotkut saattaa miettiä, koska mulla on huivi päässä niin mä en voisi pelata heidän kanssaan. On niitä, jotka ajattelevat, että mulla kun on huivi päässä, nii mä heitän sen pois ja pelaan ja sit pistän sen takasin päähän - ei. On myös sellaisia, kun mä soitan ja sanon että voisin tulla pelaamaan heidän kanssa, niin he miettii, että miten hän voisi pelata?

Keskustelimme Mikkelissä kohdatusta syrjimisestä, mutta myös yleisesti siitä, että tätä tapahtuu maailmanlaajuisesti eikä vain Suomessa syyrialaisille ja afgaaneille. Syrjintää ja rasismia kohdataan ja sitä tapahtuu koko maailmassa.

H2: Se ei oo vaan suomalaiset, vaan kaikki tässä maailmassa, myös Lähi-Idässä. Myös meillä siellä on sellaisia ihmisiä, jotka eivät halua tutustua muihin eikä ymmärrä, että maailma on suuri ja täällä on erilaisia ihmisiä, erilaisia näkökulmia ja erilaisia mielipiteitä. Se on koko maailman juttu, ei vaan suomalaisten.

Kun harrasteryhmään tulee joku uusi, eri kulttuurista kotoisin oleva henkilö, voi tilanne olla aluksi hämmentävä, kunnes tilanne tasoittuu ja ennakkoluulot saavat uuden merkityksen. Näillä naisilla on halu näyttää suomalaisille, etteivät ennakkoluulot pidä paikkaansa ja he voivat samalla tavalla osallistua ja toteuttaa harrastuksia kuin suomalaisetkin.

H2: Mä mietin, et jos mä liityn johonkin, se auttaa mua näyttää muillekin, että ei mitään hätää. Se poistaa ennakkoluuloja niiltä.

Mä uskon että, jos mä liityn joihinkin kerhoihin, alussa se katsominen alkaa ja sit se häviää lopulta. Täällä Mikkelissä on tosi paljon muslimeja ja huivin käyttäjiä, mutta ei oo semmosia tyyppejä, jotka menee rohkeasti ja urheilee, on aktiivisia.

Asuinpaikka tuntui osaltaan vaikuttavan kotoutumisen kokemuksiin, pienellä paikkakunnalla on tarjolla vähemmän harrastusmahdollisuuksia kuin suurilla kaupungeilla. Mikäli välimatkat kaupunkeihin ovat pitkiä ja kulkuyhteydet huonoja, harrastaminen ja sitä kautta osallistuminen on heikompaa. Kokemus siitä, ettei ole mitään kiinnostavaa tekemistä ei myöskään nostata motivaatiota lähteä kokeilemaan uusia lajeja ja tutustumaan harrastuksiin. Tällöin helpoin ratkaisu on jäädä kotiin.

H6: Ongelma on se, ettei Juvalla ole mitään tekemistä tai mitään mikä kiinnostaa. Mikkeliiin kulkemiseen menee paljon aikaa välimatkan takia, se on hankalaa. Ja kun mä menen kotiin, niin mä menen kiireellä tekemään ruokaa. Eikä ne tarjolla olevat harrastukset anna minulle sellaista oloa, että kyllä mä haluan mielelläni mennä.

Sillä, minkä ikäisenä tulet Suomeen, koetaan olevan merkitystä kotoutumiseen. Harrastuspiirien kautta on helpompi kotoutua, jos olet vielä lapsi. Aikuisiällä kotoutuminen harrastuspiirien kautta on vaikeampaa, sillä kielen oppiminen ja uuden ympäristön hyväksyminen on hitaampi prosessi.

H3: Harrastukset auttaa mun mielestä enemmän lapsia kotoutumaan kuin aikuisia. Mä toivon, että olisin tullut Suomeen, kun olin lapsi. Oikeesti. He oppivat nopeasti.

Positiivisiakin asioita nousi haastattelusta ylös. Sekä Suomessa että Mikkelissä asuminen koettiin hyväksi ja turvalliseksi. Jokainen haastateltava on kiitollinen ja onnellinen siitä, että ovat päässeet muuttamaan Suomeen, oltavat Suomessa ovat paljon vakaammat ja kattavammat kuin missään Lähi-idän maissa.

H2: Ihan oikeasti olen kiitollinen siitä, että olen täällä Suomessa koska mulla on oikeuksia ja ei ole mitään hätää.

H6: Mä sovin kaikkiin paikkoihin mihin minut laitetaan. Esimerkiksi Suomessa, jos minut laitetaan tähän, niin sitten minä kotoudun tänne. Koen, että harrastukset auttaisivat minua kotoutumaan

Suomeen. Ihan kaikki tuo mun elämälle onnellisuutta ja varmasti kaikkea haluan myös kokeilla.

Kotoutumisprosessi on koettu päällisin puolin onnistuneeksi ja harrastukset tukevat tätä prosessia. Tarvitsee vain löytää keinoja, joiden avulla naiset osallistuisivat aktiivisemmin.

5.2 Osallistumista rajoittavat ja edesauttavat tekijät

5.2.1 Vapaa-aika ja sen jakaminen

Opinnäytetyön ensimmäinen alakysymys on: mitkä tekijät rajoittavat vapaa-ajan toimintaan osallistumista? Kuten jo aiemmassa luvussa 5.1 sivusin, haastatteluissa ilmeni erinäisiä osallistumiseen vaikuttavia rajoitteita. Nämä rajoittavat tekijät vaikuttavat pakolaistaustaisten naisten osallistumiseen negatiivisesti ja niitä tulisi karsia. Toinen alakysymys tässä opinnäytetyössä on: mitkä tekijät edesauttavat vapaa-ajan toimintaan osallistumista?

Opinnäytetyön tulokset kertovat auttavia tekijöitä siihen, että pakolaistaustaiset naiset osallistuisivat aktiivisemmin ja hakeutuminen vapaa-ajan palveluihin olisi mahdollisimman vaivatonta. Tämä luku perustuu siihen, kuinka näitä harrastamattomuutta aiheuttavia tekijöitä voitaisi välttää tai muuttaa.

Isoimpana ongelmana nähtiin ajan puute, jota koettiin. Puolet haastateltavista olivat vanhempia ja vapaa-aika kului lasten kanssa ja kotitöitä tehdessä. Jokainen haastateltava oli kuitenkin sitä mieltä, että haluaisi harrastaa ja hankkia harrastuksille aikaa. Vapaa-ajan koettiin vaikuttavan kokonaisvaltaisesti näiden naisten hyvinvointiin, terveyteen sekä sosiaalisuuteen. On tärkeää pitää yllä tai luoda sosiaalisia verkostoja vapaa-ajalla.

H2: Se riippuu ajasta, milloin se on. En mä ajattele, että on jotain esteitä, varsinkin kun mä oon oma-aloitteinen. On tärkeää mennä yhdessä ja tutustua, saada ystäviä, se lisäisi mun mielestä myös hyvinvointia ja terveyttä.

H6: Kyllä haluan tehdä jotain, mutta ei ole mitään vapaa-aikaa. Koko ajan on jotain tekemistä, mutta olen kyllä aktiivinen ja tykkäisin harrastaa.

Niillä, joilla ei ole lapsia on haastattelujen perusteella enemmän tekemistä vaikka kotityöt vievät aikaa. Niillä tämä jäljelle jäänyt vapaa-aika kului eri tavoin mutta ei harrastaessa. Tunne tylsyydestä ja tekemisen puutteesta oli tuttua, mutta sen koettiin olevan omasta asenteesta kiinni miten tunteen käsittelee. Tylsyyden tunteeseen auttoi esimerkiksi lukeminen, opiskeleminen tai elokuvan katsominen eli arjen tekemisestä irtaantuminen harrastuksen pariin.

H2: On tosi paljon tylsiä hetkiä. Mä halusin tehdä jotain ja en halunnut, että tää aika menee hukkaan, olin masentunu silloin. Sit mä mietin et mitä mä voisin tehdä. Mä aloin lukemaan tosi paljon ja opiskelemaan suomen kieltä, se auttoi.

H4: Kun tulee semmoinen olo, ettei ole mitään tekemistä, mä aina katson esimerkiksi elokuvan.

Vapaa-ajan ongelmaan ei ole yhtä ratkaisevaa tapaa koska haastateltavien lähtökohdat ovat erilaiset. Jokaisella tuntui olevan ongelmana oman ajan ja vapaa-ajan tunnistaminen. Omaa aikaa ei ole ollut aiemmin, joten sen hankkiminen nyt tuntuu vaikealta. Tuntuu siltä kuin hylkäisi omat vastuunsa, jotta itse voisi paremmin. Toisin päin ajatellen: jotta perhe voisi hyvin, on tuettava myös omaa hyvinvointia.

H6: Jos harrastan tai vietän aikaa ystävien kanssa, eli käyn heidän luona, niin silti mä mietin tosi paljon, että pitäisi hoitaa ensin talon hommat. Minua jännittää tosi paljon ja pelottaa, että en ole antanut kaikkeani talolle ja lähden nauttimaan omasta elämästä.

Tärkeintä olisi oppia vapaa-ajan jakamista itselle ja oman ajan tunnistamista. Jokainen näistä naisista kokee, että kykenisi hankkimaan aikaa itselleen, ongelma on vain siinä, uskaltaudutaanko pois kodin velvottamista normeista.

H1: Jos joka päivä olisi joku ryhmä, mä voisin järjestää mun ajan niin, että mä liityn niihin ryhmiin.

H4: Jos mulle sopii, niin mahdollisesti voisin mennä.

Vapaa-ajan hankkimiseen vaikuttaa lisäksi asennoituminen harrastamista kohtaan. Jos harrastus ei ole mieluinen, ei siihen ole motivaatiotakaan.

5.2.2 Läheiset aktivoivassa asemassa

Perheestä huolehtiminen ja lasten kasvatusta on jokaisen haastateltavan kulttuurissa naisen vastuulla ja tähän liittyvistä epäkohdista syytetään perheen äitiä. Kävimme keskustelua siitä, voisiko lapsille hankkia esimerkiksi hoitajan osalle viikosta mutta tämä ei ollut mieluinen ajatus.

H6: Ei minusta tunnu hyvältä, että lapsille olisi hoitaja.

Keskustelimme lisäksi siitä, voisiko perheen isä olla hetken vastuussa lasten hoidosta. Perheen äiti ehtisi harrastamaan, tavata ystäviä tai olla itsekseen. Miehen kerrotaan auttavan kotitöissä, mutta hänen roolinsa perheessä nähdään lähinnä talouden vakauttajana ja fyysisestä työstä vastaavana. Tämä ei kuitenkaan pois sulkenut sitä mahdollisuutta, että mies voisi välillä auttaa.

H1: Meidän kulttuuri on erilainen, miehet menee ulos ja naiset istuu kotona ja tekee ruokaa, hoitaa perheen.

H6: Hän on töissä ja tulee takaisin kotiin neljältä. Hän hoitaa sellaisia ei-pieniä hommia eniten ja minä olen sitten kotona.

Jokainen haastateltava käy joko yksin tai perheensä kanssa harrastamassa. Jos vieraan ihmisen kanssa harrastaminen tuntuu luonnottomalta ajatukselta alkuun, voi myös perheen kanssa harrastaa jotakin ja perhe voi keskenään tukea yhteistä kotoutumistaan löytämällä mieluisia harrastuksia. Esimerkiksi keilaaminen nousi esille perheen yhteisenä harrastuksena. On hyvä välillä poistua kodin ulkopuolelle ja tehdä jotain normaalista arjesta poikkeavaa, sillä on vaikutuksia kulttuuriin tutustumiseen ja sen kautta kotoutumiseen.

H3: Yksin ja äidin kanssa, olen melkein koko ajan äidin kanssa. Koska hänkin on yksin eikä tee mitään. Joskus menen järvelle veljen kanssa ja pelaamme yhdessä sulkapalloa.

H5: Tykkään olla lasten kanssa kotona. Pidämme perheen kanssa keilaamisesta.

Jokainen haluaisi itselleen suomalaisen ystävän tai harrastekaverin, jonka kanssa voisi tutustua eri harrastuksiin ja suomalaiseen kulttuuriin – kuten ruoanlaittoon ja erilaisiin elämäntapoihin. Se toisi iloa ja auttaisi kotoutumaan Suomeen.

H2: Mä tykkäisin siitä, että olisin suomalaisen kanssa ja oppisin häneltä tosi paljon suomalaisen ruuan laittamisesta ja tekemisestä. Mun mielestä myös liikunta ja harrastukset, ne auttaa mua tutustumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaisten elämäntapoihin.

Ystäväperhetoiminnan kautta on tutustuttu Suomeen tullessa perheeseen, perheen kautta on tutustuttu suomalaisiin ja suomalaisiin perinteisiin. Perheenjäsenet ovat jääneet pitkäaikaisiksi ystäviksi ja tämän koetaan olevan hyvä sekä matalakynnyksinen tapa tuoda suomalaisia lähemmäksi maahanmuuttajia.

H1: Minulla on suomalainen perhe, me tutustuimme heihin ja joka viikko pelasimme sählyä, joskus jalkapalloa. Tutustuttiin erilaisiin peleihin, mutta ei enää. Joskus he käy meillä.

Tapoja, joilla uusiin ihmisiin tutustuu on monia mutta ympäristöinä yleensä koulu tai työpaikka ovat yleisimpiä. Näissä ympäristöissä tapaamisen kynnyks on matalampi koska ihmisiä yhdistää jokin yhteinen tekijä. Haastateltavien kanssa ei opiskele samassa koulussa suomalaisia, joten koulun kautta tutustuminen on hankalaa.

H3: Koulussa ei ollut meidän kanssa suomalaisia luokassa, vain maahanmuuttajia. Olisi kiva. Ystäviä jos olisi, yhdessä voisi mennä.

H5: Jos olisi suomalaisten kanssa, siellä ehkä tutustuisi. Tykkää, jos olisi suomalaisia.

Olisi hyvä jos kouluun saisi jotenkin tuotua enemmän suomalaista kulttuuria sekä suomalaisia vierailemaan, tällöin tutustuminen helpottuisi. Tutustuttua suomalaisiin lisääntyisi osallistuminen vapaa-ajan toimintaan, sillä suomalaisten kanssa toimintaan lähteminen olisi mielekkäämpää.

5.2.3 Suomessa asuminen ja suomalainen kulttuuri

Jokainen haastateltavista on tyytyväinen Suomessa asumiseen. Suomi on tasa-arvon maa ja etenkin Lähi-Idästä muuttaneiden mielestä turvallinen paikka asua koska lähtökohdat ovat olleet hyvin turvattomat. Parhaita puolia

Suomessa tasa-arvon lisäksi on vapaa kasvatus ja lähellä sijaitsevat palvelut, kuten koulut.

H5: Parasta Suomessa on se, kun on tasa-arvo. Myös se, että saa huolehti itse lapsista eikä vanhemmat määrää lapsesta, saa itse kasvattaa omat lapsensa. Parasta on lisäksi lasten koulut, kun ne on lähellä.

Uuteen maahan kotoutuminen ja uuteen kulttuuriin tutustuminen ei koskaan ole helppoa. Vaikeuksia koettiin uuden kielen oppimisessa, suomalaisten ihmisten lähestymisessä ja uusiin harrastuslajeihin perehtymisessä. Kaikki nämä nivoutuvat yhteen, sillä jotta voit tutustua uuteen lajiin, on lajiin helppo tutustua jonkun kanssa, joka lajin säännöt osaa. Tähän yleensä pätevin on suomalainen harrastuksen tunteva ihminen, johon tutustuessa tarvitsee osata edes hieman yhteistä kieltä.

H1: Joo kyllä suomalaisten kanssa olisi kiva harrastaa, koska hän ymmärtää mitä harrastuksia Suomessa on ja hän opettaa minua. Kielen puhuminen on vaikeaa, koska en ymmärrä. Minä haluaisin valmiin kielen, sitten voisin mennä ja olla rohkea.

Asuminen Suomessa tuntuu yksinäiseltä. Suomalaisiin on vaikea tutustua kovan ulkokuoren vuoksi, vaikka itse olisikin rohkea. Liiallisen uteliaisuuden kuvitellaan myös häiritsevän tai vievän toisen aikaa, vaikka toisen näkökulmasta tilanne ei ole tungeteleva tai kuluta hänen aikaansa. Kielen opetteleminen koetaan tällä hetkellä tärkeimmäksi, sillä kun kielen osaa on harrastuksiin helpompi lähteä. Asiaa ei välttämättä nähdä niin päin, että kun harrastuksiin lähtee, siellä kommunikoidaan suomen kielellä ja sitä kautta oppii myös suomen kieltä – ehkä jopa tehokkaammin kuin yksin opiskelemalla.

H1: Ongelma on se, että meillä kyllä on rohkeutta. Mut se kuuluu meidän perheeseen, että me emme halua viedä suomalaisten aikaa. Esimerkiksi, jos mä haluan tutustua sinuun, mun pitäisi osata suomen kieltä, jotta mä en vie sun aikaa. Me halutaan, että meillä on tarpeeksi kielitaitoa, jotta me voidaan kertoa, että mitä me halutaan esimerkiksi harrastaa.

Osittain asuminen Suomessa tuntuu tylsältä. Etenkin Mikkelin seudulla ihmisiä on melko vähän, joten tutustuminen on hankalampaa. Useampi

haastateltavista on suunnitellut muuttavansa pois Etelä-Savosta isompaan kaupunkiin ja ajattelee tämän vaikuttavan osallistumisen kannalta hyvältä ratkaisulta. Isommissa kaupungeissa on ihmisten lisäksi tarjontaa laajemmin ja elinolosuhteiden nähdään olevan paremmat.

H2: Tykkäisin, jos olisi vähän lisää ihmisiä, varsinkin Mikkeli on pieni. Toivottavasti mä muutan johonkin, jossa on enemmän ihmisiä.

H6: Jos olisi iso kaupunki ja lapsilla olisi harrastukset, niin en mä huolestuisi, vaan harrastaisin myös. Helpottaisi, jos lähtisin Juvalta. Lähteminen Juvalta ehkä tekisi mulle hyvän olon ja sitten mulla on myös omaa aikaa.

Vaihteleva ilmasto on muodostunut ongelmaksi Suomeen tulleille.

Vuodenajoista etenkin syksy ja talvi vaikuttavat osallistumiseen, sillä kylmällä ja pimeällä lähteminen on vaikeampaa. Koulujen ja kotoutumispalveluiden tulee panostaa riittävän pukeutumisen ohjeisiin, sillä uuteen maahan muuttaessa sana *kerrospukeutuminen* on yleensä vieras käsite. Kyseessä on myös asennekysymys; jos halukkuutta osallistumiseen on, löytää kyllä tavat, miten harrastamisesta voi nauttia epämiellyttävälläkin säällä.

H1: Minä haluan harrastaa. Ennen minulla oli vapaa-aikaa, nyt Suomessa minulla ei ole koska minä menen kouluun sitten takaisin. Päivät on lyhyitä ja pimeällä en halua harrastaa.

Liikunnan ja harrastamisen tärkeys talvella on kuitenkin hyvä tiedostaa. Pimeän vuodenaajan aikana on tärkeää harrastaa ja osallistua, sillä vuodenaika voi olla todella rankka jatkuvan pimeyden vuoksi. Etenkin liikunnan harrastaminen aktivoi ihmistä ja tuo muun muassa energiaa.

H2: Täällä Suomessa on varsinkin talvella pimeä taivas ja sää eli pitäisi harjoitella ja liikkua koko ajan. Liikkuminen ja treenaaminen on tosi tärkeää.

Suomessa kohdatun rasismien ja ennakkoluulojen poistaminen kokonaan on mahdotonta mutta asenteisiin voidaan vaikuttaa. Naiset haluavat omalla käytöksellään näyttää ennakkoluuloisille ihmisille, ettei ennakkoluuloilla ole perää.

H2: Oon tavannu Mikkeliissä paljon ihmisiä, jotka yllättyvät että sä oot niinku muslimi ja ulkomaalainen ja sulla on kamera ja sä otat

kuvia... He yllättyvät, että täällä heidän yhteiskunnassa on sellaisia ihmisiä. Mä voisin olla se malli täällä Mikkelissä. Ehkä he näkevät, että hän on erilainen ja hyväksyvät.

H6: Jos haluan tehdä jotain, niin en välitä, miten muut ihmiset katsovat minua. Koska ihmiset puhuvat, ihan sama mitä sä teet.

Hiljalleen ennakkoluuloja hävitetään, osallistuminen vapaa-ajan palveluihin tulee matalakynnyksisemmäksi ja rohkeus osallistua lisääntyy.

5.2.4 Tiedon saaminen vapaa-ajan palveluista

Oleellinen osa aktivoida osallistumista vapaa-ajan toimintaan on lisätä tietoisuutta siitä, mitä vapaa-ajan palveluita Mikkelissä on ja kuinka kattavaa tarjontaa on. Haastateltavat kertovat saaneensa tietoa mutta vähäisesti. Ainut ulkopuolinen tiedonlähde kerrotaan olevan Monikulttuurikeskus Mimosa.

H1: Minä en tiedä, saanko tarpeeksi tietoa, vähän Mimosassa mutta ei muuten.

Moni kertoo, että jos harrastusmahdollisuuksista haluaa tietää, on tieto etsittävä itse internetistä. Apua tähän voi pyytää Mimosasta tai vaikka opettajalta. Tämä tiedonhakumenetelmä vaatii kuitenkin oma-aloitteisuutta ja motivaatiota tiedon etsimiseen sekä hankkimiseen.

H3: Joo, etsin itse tietoa netissä. Jos joku asia on vaikea ja en osaa, sitten mä tulen kysymään Mimosaan tai pyydän auttaa.

H4: Joo, itse. Jos mä en osaa tai tiedä miten mä kirjoitan, sitten mä kysyn täältä Mimosasta tai mä kysyn opettajalta.

Uuteen maahan tullessa resurssit hakea tietoa ovat vähäiset ja tällöin apuja kaivataan muualta. Vaikka tiedot löytyisivät internetistä nopeasti, ei niitä välttämättä osata etsiä tai toivotaan, että olisi joku asiantunteva ihminen, joka voisi kertoa harrastuksesta kasvotusten. Etenkin vanhempien ihmisten kohdalla internetistä tiedon hakeminen ei ole niin luonnollista.

H1: Moni arabialainen saattaa olla että ”Oh wow, ai täällä Mikkelissä on sellaista?”, mutta ei etsi tietoa kuitenkaan netistä, vaan jää odottamaan, että joku kertoo niistä. Varsinkin vanhat ihmiset.

Kouluissa ei kerrota harrastusmahdollisuuksista Mikkelissä. Ainoastaan yhdellä kurssilla on ollut tehtävänä koota eräänlainen vihko harrastuksista, mitä opiskelijat harrastavat. Harrastuksista kerrotaan ja jaetaan tietoa kaikille yhteisellä tunnilla. Tätä metodia voisi hyödyntää laajemmin, jotta tietoa Mikkelin harrastuksista saataisiin jaettua. Myös haastateltava on kokenut metodin hyödylliseksi.

H4: Joo meillä on semmonen kurssi, että meidän pitäisi harrastaa mitä vaan, sitten kirjoitamme ja teemme lehden. Esimerkiksi miksi tää harrastus on sulle tärkeä ja niin pois päin. Se on hyvä.

Koska iän koetaan vaikuttavan siihen, miten hyvin harrastukset auttavat kotoutumaan, pohdittiin voisiko aikuisillekin järjestää pakollista liikuntaa koulussa. Liikuntalajit tulisivat tutummaksi ja liikunnan harrastamisen into saattaisi lisääntyä.

H3: En tiedä, ei ehkä aikuisilla harrastukset auta kotoutumaan. Koulussa lapsilla on varattu aikaa luistelulle, uimiselle tai tanssille. Mutta aikuisilla ei ole pakollista liikuntaa. Pitäisi olla, se ehkä auttaisi.

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän maahanmuuttopalvelut tuovat tietoa harrastuksista ja tapahtumista kysyttäessä. Syrjäseutujen paikkakunnille tietoa tuodaan laajemmin. Maahanmuuttopalvelut tarjoavat kotoutumisvaiheessa oleville maahanmuuttajille erilaista toimintaa, kuten joogaa. Tämä on hyvä tapa tutustua lajiin, mutta se ei tue kotoutumista tai auta tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin toisin kuin suomalaisten parissa harrastaessa.

H6: Maahanmuuttopalvelut piti sellaisia joogajuttuja kerran viikossa. Ei enää. Mutta muut jutut eivät ole niin kiinnostavia, mitä tarjotaan.

Aiempi kokemus on negatiivispainoiteinen johtuen siitä, että syrjäisempi asuinpaikka ei ole mieluinen. Tämän vuoksi osallistuminen ei innosta, oli se kuinka kiinnostavaa tahansa.

H6: Vaikka olisi ollut harrastuksia tai palveluita, silti ei olisi ollut kiivää koska Juvalla ei ole hyvä olla ja asua.

Maahanmuuttopalveluiden tarjoamasta toiminnasta on jäänyt mieleen positiivisia kokemuksia, kuten kokkikerho, joka järjestettiin yhdessä suomalaisten kanssa. Kokemus oli tärkeä koska siellä pääsi tutustumaan suomalaisiin ja suomalaiseen ruokaan. Tällaisia tapahtumia tulisi toteuttaa lisää, sillä kokemukset suomalaisesta kulttuurista lisääntyvät.

H2: Olen käynyt maahanmuuttajapalveluiden kautta tällaisessa kokkikerhossa. Se oli aika mielenkiintoista, siellä oli suomalaisia ja tehtiin suomalaista ruokaa.

Ystävien kanssa ei puhuta paljoa harrastuksista eikä kukaan haastateltavista omista harrastekaveria. Jokainen haluaisi ystävän, kenen kanssa harrastaa mutta ei ole vielä löytänyt sellaista.

H2: Ei oo harrastuskavereita löytynyt.

Tieto harrastuksista on vähäinen ja tietoisuutta tulisi lisätä. Harrastuksissa ystävä voisi auttaa tutustumaan lajiin ja kertoa sen säännöt. Harrastuksiin osallistuminen lisääntyisi, jos harrastuksen pelisäännöt olisivat selvät. Tämä pätee sekä liikunnallisten että muiden harrastusten kohdalla, esimerkiksi käsitöiden tekemiseen kaivataan neuvoja ja asiantuntevaa opastusta, myös siihen tarvittavista välineistä. Kun harrastuksen tuntee ja kynnyks osallistua on laskenut, on jatkossa muihinkin harrastuksiin helpompi lähteä mukaan.

H1: Haluaisin, et joku opettaa sitä minulle, koska minä en osaa tai tiedä, että miten.

H2: Ryhmissä saadaan tietoa, että miten se toimii täällä Suomessa ja sitten kun lähtee yhteen harrastukseen, on helpompi lähteä useampiin. Ehkä mä kuulen sieltä, mistä voin ostaa välineet, mitkä on hyviä merkkejä ja halpoja.

Moni kertoo käyttävänsä internetissä toimivaa videopalvelua YouTubea apuna tutustuessaan uusiin harrastuksiin. Esimerkiksi kasvien viljelystä kiinnostunut voi löytää sieltä itselleen tarvitsemaansa apua.

H1: Mä en ymmärrä mitä kasveja täällä Suomessa voi kasvattaa. Katson YouTube ja sen kautta kasvatan.

YouTube toimii myös kuntoilun apuvälineenä, sieltä löytyy erilaisia kuntoiluun liittyviä videoita ja tunteja. Kotoa ei välttämättä haluta poistua kuntosalille, joten kuntoilu tehdään kotona.

H2: Mun mielestäni kotonakin voi harjoitella ja treenata samalla tavalla, kuin olisit kuntosalilla. YouTubesta löytyy aika hyviä treenejä.

H3: Joskus kotona laitan YouTubesta videoita ja tanssin. Hauskaa.

Vaikka YouTube onkin toimiva väline ja väylä harrastuksiin tutustumisessa, jää sen kautta ihmisten kohtaaminen ja sosiaalinen vuorovaikutus pois. Tärkeää olisi lähestyä ihmisiä kasvotusten, kysyä neuvoa ja osallistua harrastuksiin, jotta kielitaito ja rohkeus kommunikoida kehittyy.

H1: Joo kyllä suomalaisten kanssa olisi kiva harrastaa, koska hän ymmärtää, mitä harrastuksia Suomessa on ja hän opettaa minua.

Tietoa harrastuksista ja niihin liittyvistä mahdollisuuksista tulisi tuoda kotoutuvalle ihmiselle enemmän. Vaikka tietoa tuodaan jo, tulee sen olla toistuvaa. Kotoutumisvaiheessa ihmisen mielessä käsitellään monia asioita eivätkä harrastusmahdollisuudet välttämättä ole päällimmäisenä mielessä. Harrastuksien merkitys kotoutumisessa on kuitenkin hyvin suuri ja sitä tulisi tukea sekä kotoutumisen aikana että sen jälkeen, jotta tuloksetkin ovat pysyviä. Ihminen tarvitsee tuekseen toisen ihmisen. Ihmisen, joka auttaa arjen ongelmissa ja tuo iloa toisen elämään. Etenkin uuteen maahan muuttavalle nämä ihmiset ovat kaikki kaikessa, sillä hän voi oppia tämän kautta kieltä ja kulttuurista.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Tulosten tiivistys

Opinnäytetyössä on tutkittu kiintiöpakolaisena Suomeen tulleiden naisten harrastuksiin osallistumista ja osallistumisen vaikutusta heidän kotoutumiseensa. Lisäksi tuloksissa selviää osallistumista rajoittavia ja edesauttavia tekijöitä. Harrastaminen on pakolaistaustaisten naisten keskuudessa hyvin vähäistä tai sitä ei tehdä ollenkaan mutta jokainen haastateltavista kuitenkin haluaisi harrastaa. Kiinnostavia harrastuksia ovat erilaiset liikuntalajit kuten kuntosalilla

treenaaminen, tanssi, sähly ja jalkapallo. Liikunnan lisäksi käsityöt ja maalaaminen kiinnostavat. Tällä hetkellä kaikki haastateltavat harrastavat yksin tai perheensä kanssa mutta eivät ystävien tai suomalaisten parissa.

Suomalainen harrastuksesta tietävä ystävä tai tuttu tekisi harrastamisen helpommaksi, sillä hänen kanssaan olisi mielekästä lähteä harrastamaan ja hän tutustuttaisi harrastuksiin. Kun yksi harrastus on tullut tutuksi, oltaisiin motivoituneita tutustumaan muihin harrastuksiin. Suomalainen ystävä sekä esimerkiksi koulut voisivat opettaa harrastamiseen liittyvistä asioista mutta myös tarvittavista varustuksista. Suomen sääolosuhteisiin on ollut vaikea tottua ja Suomen ilmasto on tuottanut pakolaisnaisille suhtautumisvaikeuksia. Etenkin sään vaihtelu vaikuttaa harrastamiseen negatiivisella tavalla. Kun osataan pukeutua riittävästi ja oikealla tavalla, on harrastaminen ulkona paljon mielekkäämpää – varsinkin talviaikaan.

Harrastamisen ohessa tutustuttaisiin suomalaiseen kulttuuriin ja opittaisiin suomen kieltä. Uuden kielen opettelu on tärkeää näille naisille, jotta asioiminen ja osallistuminen helpottuisi. Kun kielitaito on tarpeeksi riittoisa, on harrastuksiin helpompi lähteä eikä suppea kielitaito olisi enää ongelma. Tulisi ajatella kuitenkin niin, että kieltä opittaisiin tehokkaasti tutustuessa uusiin ihmisiin, harrastaessa ja osallistuessa vapaa-ajalla mieluiseseen toimintaan.

Jokainen haastateltava kokee kotoutuneensa Suomeen mutta olo on silti yksinäinen ja asuminen Suomessa tuntuu välillä tylsältä. Suomalaisiin on ollut vaikea tutustua, osittain kulttuurierojen ja kielimuurin takia mutta suomalaisia on lisäksi hankala lähestyä. Lasten ajatellaan kotoutuvan uuteen maahan ja kaupunkiin harrastusten kautta tehokkaammin kuin vanhempien ihmisten, sillä heidän kielitaitonsa kehittyy nopeammin. Lisäksi lasten tehokkaampaan kotoutumiseen vaikuttaa se, että suomalaisessa peruskoulussa on pakollista liikuntaa joka viikko. Koen tilanteen kuitenkin niin, että harrastukset ovat silti myös vanhemmille ihmisille loistava tapa tulla lähemmäksi suomalaista kulttuuria, suomen kieltä ja uusia ihmisiä. Harrastukset auttaisivat tähän yksinäiseen ja turhautuneeseen mielialaan sekä tukisivat uuteen maahan kotoutumista. Harrastaminen koetaan kaikin puolin positiivisesti, se tekee onnelliseksi ja aktivoi.

Kaupunkina Mikkeli on pieni ja melko harvaan asuttu. Varsinkin syrjäseuduilla asuvalle pakolaiselle osallistuminen voi olla haaste välimatkojen vuoksi mutta

myös palveluiden ytimessä asuva kokee osallistumisen vaikeaksi. Syrjäseuduilta kulkevien kohdalla Etelä-Savon alueelta pois muuttaminen koetaan ratkaisevan osallistumattomuuden ongelman sillä suuremmassa kaupungissa olisi enemmän harrastuksia ja harrastavia ihmisiä. Mikkelissä on lisäksi kohdattu ennakkoluuloisia ihmisiä ja rasismia, jotka eivät tue näiden naisten halua osallistua. Kotoutumista tukee kannustava ympäristö, josta kaikilla haastateltavilla ei ole positiivista kokemusta. Tämä ei kuitenkaan ainakaan haastatteluiden perusteella vaikuta naisten asenteeseen, vaan ennakkoluulot on tehty rikkoviksi ja osallistuessa voisi näyttää mallia.

Harrastamiseen liittyy lisäksi muita ongelmia tai haasteita. Haastateltavat kokevat, ettei heillä ole vapaa-aikaa tai aikaa itselleen. Koulun ulkopuolella vapaaksi luokiteltu aika kuluu kotitöiden ja lasten hoidon parissa. Oman perheen hyvinvointi menee oman edelle. Näille, joilla ei ole omia lapsia, on oma perhe myös hyvin tärkeä ja sen eteen tehdään töitä. Oman äidin hyvinvointi nähdään erityisen tärkeänä ja sitä tulee tukea. Kaikki haastateltavat ovat joka tapauksessa valmiita järjestämään aikaa, jos mieluinen harrastus löytyisi. Ongelma ei ole siinä, etteivätkö nämä naiset haluaisi harrastaa ja osallistua, vaan ajanhallinnassa. Vaikkei kulttuuriin kuulukaan se, että pääsääntöisesti isä pitäisi huolen lapsista tai lapsille hankkisi välillä lastenhoitajan tai hoitopaikan, voisi niitä kokeilla. Vaihtoehtoisesti perheen kanssa voisi myös harrastaa, käydä esimerkiksi yhdessä keilaamassa.

Tietoa harrastuksista saadaan hyvin vähän. Lähinnä koulut, Mimosa ja Essoten maahanmuuttopalvelut tuovat tietoa mutta ensisijaisesti tietoa harrastuksiin liittyen etsitään itse internetistä tai videopalveluiden kautta kotona. Koulujen ja kohtaamispaikkojen tulisi panostaa tiedon tuomiseen sekä siihen, miten ja mistä lisätietoa harrastusmahdollisuuksista voi saada. Jotta osallistuminen olisi aktiivisempaa on olennaista tietää missä, mitä ja miten Mikkelissä voi harrastaa. Myös koulut voisivat yhteistyössä muiden laitosten kanssa tuottaa erilaisia harrastetapahtumia ja kursseja, jotka auttavat tutustumaan erilaisiin lajeihin.

6.2 Pohdinta

Tulokset vastaavat paljon oletettua lähtökohtaa: harrastaminen ja osallistuminen tukee kotoutumista ja tuo paljon positiivisia asioita pakolaisten elämään mutta osallistuminen on vähäistä eikä aikaa osallistumiselle ole. Opinnäytetyöstä saatiin kuitenkin lisää uutta, tarpeellista tietoa osallistumiseen ja sen aktivoimiseen liittyen: tekijät, jotka vaikuttavat harrastamattomuuteen ja toimintatavat, joiden avulla harrastamisesta tehtäisiin matalakynnyksisempää ja mielekkäämpää.

Mielestäni kuusi haastateltavaa oli tähän tutkimukseen tarpeeksi, sain kerätyistä aineistosta paljon irti ja aineisto oli kaikissa haastatteluissa samankaltaista eli tulokset eivät poikenneet erityisen paljon toisistaan. Jos haastateltavia olisi ollut enemmän, myös analysoitavaa materiaalia olisi ollut enemmän eikä olisi voinut paneutua niin tarkasti ja yksilöllisesti jokaiseen haastatteluun. Tämä määrä haastatteluja mahdollisti minulle sen, että jokainen haastattelu on tutkittu perin pohjin ja niistä on ammennettu kaikki tieto, mitä voi saada.

Teemahaastatteluiden avulla sain tutkimuskysymyksiin tarvittavan materiaalin. Teemahaastattelut toimivat aineistonkeruumenetelmänä tämän opinnäytetyön kohdalla hyvin, sillä rauhalliset ja kiireettömät haastattelutilanteet kasvotusten mahdollistivat avoimia keskusteluja aiheesta. Haastattelutilanteissa pystyin tarkentamaan kysymystä ja hankkimaan lisää tietoa tarkentavilla kysymyksillä. Teemahaastatteluita tuki koko ajan esillä ollut teemahaastattelurunko, johon oli kirjoitettu ylös tutkimuskysymykset. Tutkimuskysymykset pysyivät jatkuvasti osana keskustelua, eikä keskustelu tarpeettomasti harhaillut.

Opinnäytetyön tuloksissa on paljon samoja piirteitä, mitä aiemmissa, vastaavanlaisissa tutkimuksissa on todettu. Kuten aikaisempia tutkimuksia avasin luvussa 2.3, harrastukset tukevat kotoutumista ja yhdistävät ihmisiä kulttuurista ja lähtökohdista riippumatta. Harrastukset tukevat maahan muuttanutta ihmistä, sillä harrastaminen tuo iloa ja arjen murheet unohtuvat hetkeksi. Lisäksi harrastustoiminta edistää tietoisuutta suomalaisesta yhteiskunnasta ja suomen kielen taito kehittyy. Samoja päätelmiä löytyy tästä opinnäytetyöstä ja eroavaisuuksia tiedon suhteen ei juurikaan ole. Tämä opinnäytetyö kuitenkin täydentää tätä tietoa ja tuo konkreettisia ideoita siitä, miten pakolaistaustaisia

naisia saataisiin aktivoitua ja mitkä tekijät harrastamista tukevat tai vastakohtaisesti rajoittavat. Yksi asia, jota itse olisin aineistossa kaivannut enemmän, on konkreettisia ehdotuksia siihen, miten tietoa harrastuksista ja vapaa-ajan palveluista kuuluisi tuoda. Opinnäytetyön tuloksista nousee esille selkeästi se, että tietoa Mikkelin vapaa-ajan palveluista kaivattaisiin mutta millä tapaa sitä oltaisiin valmiita vastaanottamaan ei suoraan sanottu.

Opinnäytetyöstä saatu tieto on hyvin tarpeellista työn tilaajalle, Monikulttuurikeskus Mimosalle. Nyt yhdistyksellä on tieto siitä mikä pakolaistaustaisten naisten osallistumisessa on esteenä ja tarvittavat välineet aktivoida näitä naisia osallistumaan. Opinnäytetyössä on paljon Mimosan työntekijöiden ennalta arveltua informaatiota mutta myös uutta tietoa, kuten toimintatapoja, jotka edesauttavat osallistumiseen ja harrastuksiin lähtemiseen. Opinnäytetyön tuottaa tietoa tullaan hyödyntämään Mimosan asiakastyössä ja tiedottamisessa. Mimosan lisäksi työstä voivat hyötyä esimerkiksi Essoten maahanmuuttopalvelut ja Mikkelin vapaa-ajan palveluiden tuottajat.

6.3 Tulosten luotettavuus

Luotettavuuden arviointi on keskeinen osa tieteellistä tutkimusta, sillä tutkimukselle on asetettu tiettyjä normeja ja arvoja, joihin sen tulisi pyrkiä. Luotettavuuskysymyksissä keskeisiä käsitteitä ovat perinteisesti olleet reliabiliteetti ja validiteetti arvioitaessa kvantitatiivisen tutkimuksen mittauksen luotettavuutta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Hyvässä tutkimusaineistossa taustalla on laadukas tutkimusprosessi. Tähän kuuluu muun muassa onnistunut aineistonkeruu, johon vaikuttaa toimiva haastattelurunko ja täsmällinen litterointi. Käytin aikaa haastattelurungon luomiseen ja siihen, että saan koottua teemoihin kaikki tarpeelliset alakysymykset. Sain rungon luomiseen apua ohjaavalta opettajalta, toimeksiantajan ohjaajalta ja pienryhmältä, jonka kanssa kokoonnuimme koko prosessin ajan. Haastattelutilanteet sujuivat hyvin ja laadukkaiden teemahaastatteluiden myötä sain tutkimuskysymyksiini kattavaa vastausmateriaalia. Haastattelutilanteissa auttoi se, että jokainen haastateltavista oli töiden kautta tuttu jollain tasolla. Kynnys vastata oli matalampi eikä tilanne ollut jännittynyt.

Tutkittava aihe on pysynyt samana kirjallisuuskatsauksen luonnista saakka, se on matkan varrella ainoastaan tiivistynyt lopulliseen muotoonsa. Lopullinen kohderyhmäni on rajattu kotoutumisvaiheessa oleviin pakolaistaustaisiin naisiin, jotka ovat tulleet kiintiöpakolaisina Suomeen Syyriasta ja Afganistanista. Luotan haastattelussa siihen, että nämä pakolaisnaiset ovat tutkitussa aiheessa asiantuntijoita. He ovat asiantuntijoita sen vuoksi, että heillä on peilauspintaa omiin kokemuksiinsa ja Suomi on heille uusi asuinmaa, johon heillä on pyrkimys kotoutua. Heillä on kokemusta Mikkelin vapaa-ajan palveluilla asiainnista ja Mikkelistä harrastekaupunkina.

Kaikkia haastateltavia yhdisti se, että he ovat muuttaneet Suomeen neljän vuoden sisällä. Haastateltavien ikä vaihteli 20 ja 47 ikävuoden välissä ja heillä on erilaiset kulttuuritaustat. Tästä riippumatta vastausten samankaltaisuus oli huomattava. Tämä on hyvä merkki tulosten luotettavuudesta, sillä löysin selkeän, samaan suuntaan johtavan linjauksen vastauksista. Suurin erottuva tekijä vastausten joukossa oli perhe. Äidin roolissa aikaa osallistua oli vähemmän kuin heillä, joilla lapsia ei ollut. Yhdistävä tekijä oli kuitenkin, että jokaisella perhe oli silti tärkeimmässä asemassa – oli lapsia tai ei.

Koen, ettei vastauksissa ole myötäilyä. Kaikki tieto, jota haastatteluista saatiin, on faktatietoa näiden naisten henkilökohtaisesta arkielämästä ja kokemista asioista. Haastatellessa pyrin välttämään kysymyksiä, joihin luontevinta olisi ollut vastata kyllä tai ei. Kokonaan tältä ei kuitenkaan vältytty, näitä vastauksia tuin kysymällä jatkokysymyksiä. Keskustelimme vastauksista ja tarvittaessa selitin kysymystä tarkemmin, käyttäen yksinkertaisia esimerkkejä ja sanoituksia. Tämä saattaa jollain tapaa ohjata haastateltavan vastaamista tähän esimerkinä käytettyyn vastaukseen mutta ohjasin keskustelua haastateltavan omiin mieltymyksiin ja mielipiteisiin.

Suurin ongelma haastatellessa oli kielimuuri. Tämä on syy myös siihen, miksi haastateltavia oli vaikea löytää. Valmiiksi mietityt haastateltavat eivät soveltuneet tutkimuksen kohderyhmään vähäisen sanavaraston vuoksi tai he eivät itse halunneet osallistua haastatteluun. Tiesin ennalta, että tämä voisi muodostua ongelmaksi. Onneksi sain tilanteen kuitenkin ratkaistua ja löysin lopulta haastateltavat, jotka ovat vielä kotoutumisvaiheessa mutta puhuivat suomen

kieltä jo hyvin. Vaihtelevuutta kielen osaamisessa oli ja kahdessa haastattelussa oli mukana haastateltavan lapsi tulkkina. Lapset puhuivat ja ymmärsivät suomen kieltä sujuvasti. Tiedostin tämän olevan riski, sillä tulkattu puhe ei välttämättä ole sanatarkkaa tai sitä voidaan muokata. Kun haastattelussa oli mukana oma lapsi, voitiin vastauksia kertoa suppeammin ja lapsen läsnäolo haitata tällöin vastausten avoimuutta, esimerkiksi vastauksen arkuuden vuoksi. Sain näistäkin haastatteluista kuitenkin hyvin materiaalia ja tulkkausta tarvittiin vain, jos jokin sana oli epäselvä, kysymystä tai vastausta ei ymmärretty täysin tai siihen haluttiin enemmän tietoa. Haastattelut eivät olleet siis kokonaan tulkattuja.

Aluksi litteroin tekstin sanatarkasti niin kuin se on mennyt haastattelutilanteesakin. Tuloksissa olevaa siteerattua tekstiä on kuitenkin muokattu ymmärrettävyyden parantamiseksi sen verran, että kielivirheet ovat muutettu oikeaan muotoonsa. Käytin tulosten kirjaamisen paljon aikaa ja keskityin siihen, ettei vastausten merkitys kuitenkaan muuttunut, vaikka sana- ja lausemuotoa on tarpeen mukaan muokattu. Kaikki siteeraukset ovat haastateltavien omia mielipiteitä. Litteroidusta haastattelusta jäi paljon irrelevanttia materiaalia pois kuten kertomuksia menneisyydestä tai nykyhetkestä, jotka eivät liity tarkasteltavaan ilmiöön.

6.4 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön tulokset ovat nyt pakolaistaustaisten naisten eli vapaa-ajan palveluiden kuluttajien näkökulmasta. Pohdin vielä tutkimussuunnitelmaa kirjaatessa, että pitäisikö minun ottaa tutkimuksessa huomioon lisäksi joko pakolaistaustaisten kanssa työtä tekevien ihmisten näkökulma tai vapaa-ajan palveluita tuottavien tahojen näkökulma. Tällöin opinnäytetyön sisältö laajenisi ja kerätty materiaali olisi monesta näkökulmasta. Halusin kuitenkin paneutua tarkemmin vain yhteen näkökulmaan aiheesta ja päätin rajata opinnäytetyön vain pakolaistaustaisten naisten kokemuksiin.

Seuraavaksi voitaisiin tutkia työntekijöiden, esimerkiksi maahanmuuttopalveluilla tai monikulttuurikeskuksessa työtä tekevien, näkemys tähän aiheeseen. Tämän kautta saataisiin uusia tietoja esille liittyen osallistumattomuuteen ja

vapaa-ajan palveluihin. Lisäksi olisi mielenkiintoista tavoittaa vapaa-ajan palveluiden tuottajia ja selvittää, millä tapaa he näkevät pakolaistaustaisten osallistumisen palveluihin. Onko osallistuminen aktiivista vai ei, ovatko he tavoittaneet palveluihinsa pakolaistaustaisia asukkaita ja millä tapaa he ovat tätä kohderyhmää tavoittaneet.

Opinnäytetyöstä saatua tietoa voitaisiin lähteä kehittämään ja ottamaan käyttöön. Nyt tiedämme, että osallistua tahdottaisiin mutta lähtökohdat ovat huonot eikä toimintaa tarjoavista palveluista tiedetä paljon. Yhteistyössä Mikkelin vapaa-ajan palveluiden tuottajien kanssa voitaisiin luoda harrastepäivä, joka on suunnattu Mikkelin pakolais- tai maahanmuuttajataustaisille asukkaille. Harrastepäivässä olisi mahdollisuus tutustua harrastuksiin ja kokeilla erilaisia liikuntalajeja. Tällöin tietoisuus harrastuksista ja niitä tarjoavista palveluista lisääntyisi. Motivaatio lähteä kasvaisi ja kynnys madaltuisi. Myös vapaa-ajan palvelut tavoittaisivat näitä ihmisiä paremmin palveluidensa pariin ja heidän näkyvyytensä paranisi.

Toinen idea, joka minulle tuli prosessin aikana mieleen, on harrasteryhmä, joka koostuisi suomalaisista sekä maahanmuuttaja- tai pakolaistaustaisista osallistujista. Ryhmä tutustuisi yhdessä eri harrastuksiin ja liikuntalajeihin, jotka koetaan mielenkiintoisiksi. Kun mukana on suomalaisia, olisi lähtökohdat tutustua harrastuksiin hyvät. Opinnäytetyötä tehdessä haastatteluissa nousi esiin, että olisi mielekästä osallistua, jos mukana olisi suomalaisia kertomassa harrastuksiin liittyvistä ohjeista, säännöistä ja välineistä. Harrasteryhmässä tietoisuus suomalaisista harrastuksista ja Mikkelin harrastustarjonnasta laajenisi, ohessa opittaisiin suomen kieltä ja tutustuttaisiin uusiin ihmisiin. Harrasteryhmä voitaisiin luoda osana kehittämistyötä, ryhmän toimintaa seurattaisiin prosessin ajan ja kun prosessi on päättymässä, toiminnasta kerättäisiin saadut tiedot ylös. Tällöin pohdittaisiin lisäksi harrasteryhmän toimivuutta ja jatko-toimenpiteitä.

LÄHTEET

Aalto, A. 2019. Pakolaisten kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan – Ulkomaalaisen henkilökortti osana pakolaisen kotoutumista. Oulun ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/207762/Aalto_Anastasia.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 20.10.2019].

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Haapasaari, O. & Korhonen, E. 2013. Mikä perhe? Perhe eri kulttuureissa. Väestötietosarjan osa 26. Paino: Nordprint. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/2908824b674ada784b2afd6277663412/1586938466/application/pdf/3098673/MIK%C3%84PERHE_nettikirja.pdf [viitattu: 24.2.2020].

Ihamäki, K. & Kaljonen, P. 2014. Kotouttamista ja kohtaamisia. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos Artikkelit 2014:14. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122928/AATOS_14.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu: 2.12.2019].

Jelli. 2020. Osallisuusaineistoa. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.jelli.fi/yhdistykset_yhteistyossa/osallisuus/osallisuus-aineistoa/osallisuus-sanastoa/ [viitattu 6.1.2020].

Kananen, J. 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 93. Jyväskylän yliopistopaino.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Suomen Yliopistopaino Oy: Juvenes Print.

Kansalaisyhteiskunta. 2004. Osallistuminen ja vaikuttaminen. Järjestötoiminnan tietopalvelu. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/osallistuminen_ja_vaikuttaminen/aiemmat_artikkelit/osallistuminen [viitattu 6.1.2020].

Karjalainen, J., Kokkonen, T., Matthies, A.-L., Närhi, K. & Raivio, H. 2013. Osallisuus – oikeutta vai pakkoa?. Osallisuus ja politiikka ohjelmat. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 2013:156. Suomen yliopistopaino Oy: Juvenes Print. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 20.10.2019].

Kokkonen, L. 2010. Pakolaisten vuorovaikutussuhteet – Keski-Suomeen muuttaneiden pakolaisten kokemuksia vuorovaikutussuhteistaan ja kiinnittymisestä uuteen sosiaaliseen ympäristöön. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/25577/9789513940683.pdf?sequence> [viitattu 20.10.2019].

Kotouttaminen. 2019a. Kunnan peruspalvelut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kotouttaminen.fi/kunnan-palvelut> [viitattu 2.12.2019].

Kotouttaminen. 2019b. Työn tueksi – Kiintiöpakolaiset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kotouttaminen.fi/kiintiopakolaiset> [viitattu 2.12.2019].

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.

Leppä, O. 2020. Johtaja. Sähköpostiviesti 16.3.2020. Mikkelin vastaanottokeskus. [viitattu: 14.4.2020].

Maahanmuuttovirasto. 2019a. Hakemuksen käsittelyvaiheet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://migri.fi/hakemuksen-kasittelyvaiheet> [viitattu 2.12.2019].

Maahanmuuttovirasto. 2019b. Kiintiöpakolaiset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://migri.fi/kiintiopakolaiset> [viitattu 2.12.2019].

Maahanmuuttovirasto. 2019c. Vastaanottokeskukset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://migri.fi/tietopankki/vastaanottokeskukset>. [viitattu 2.12.2019].

Maailman pakolaisten määrä nousi taas uuteen ennätykseen. 2017. *Kansan uutiset*. WWW-dokumentti. Päivitetty 19.6.2017. Saatavissa: <https://www.kansan uutiset.fi/artikkeli/3738139-maailman-pakolaisten-maara-nousi-taas-uuteen-ennatykseen> [viitattu 24.10.2019].

Mikkeli.fi. 2020. Tietoa Mikkelistä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mikkeli.fi/sisalto/tietoja-mikkelista> [viitattu 13.3.2020].

Neuvokas perhe. 2019. Arkirytmä – voimaa arjen rutiineista. Artikkelä. Päivitetty 13.3.2020. Saatavissa: <https://neuvokasperhe.fi/arkirytmä-voimaa-arjen-rutiineista/> [viitattu 14.4.2020].

Nuorten hyvinvointikertomus. 2019. Kouluterveyskysely. Harrastaminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/indikaattorit/itsensa-kehittaminen/harrastaminen> [viitattu: 24.2.2020].

Perkiö, A-R. 2013. Maahanmuuttajanuorten harrastus- ja vapaa-ajan toiminta osana kotoutumista nuorten kanssa työskentelevien näkökulmasta. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64079/perkiö_anna-riikka.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 28.10.2019].

Pitkänen, P. 2011. Kulttuurien kohtaamisia arjessa. Tampere: Vastapaino.

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2015. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat!. Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa Hämäläinen, R. & Pesonen, H. (toim.) 2015. Kohtaamisia: Kirjoituksia uskonnosta, arjesta ja monikulttuurisuudesta. Helsinki: Helsingin yliopisto, 15-17.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html [viitattu 13.3.2020].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2002. Sisällönanalyysi. KvaliMOTV – Menetelmäopetukset tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html [viitattu: 6.1.2020].

Saarinen, S. 2017. Maahanmuuttajien hakeutuminen kelan tarjoaminen sosiaaliturvaetuuksien piiriin – Tampereen Kelan palveluneuvojien kokemuksia ja näkemyksiä. Tampereen yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101274/GRADU-1496150616.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 28.10.2019].

Soininen, T. 2012. Liikunta maahanmuuttajien kotoutumisen edistäjänä. Mikkelin Kaikki Liikkumaan! -hanke. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/51824/oppinnaytetyo_Timo.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 2.12.2019].

Suomen pakolaisapu. 2019. Sanasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pakolaisapu.fi/sanasto/> [viitattu 2.12.2019].

Säkkinen, K. 2010. "Mielellään osallistutaan". Kontioniemen vastaanottokeskuksen somali- ja kurdiasukkaiden vapaa-ajanviettoiveiden kartoittaminen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14936/sakkinen_krista.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 2.12.2019].

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Tutkimustuloksia elämän eri osa-alueilta sukupuolittain. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/sukupuolten-tasa-arvo/tutkimustuloksia-elaman-eri-osa-alueilta-sukupuolittain> [viitattu 5.12.2019].

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Aiheet. Osallisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> [viitattu 29.11.2019].

Tilastokeskus. 2018. Tuotteet ja palvelut. Maahanmuuttajat ja kotoutuminen. Vieraskieliset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html> [viitattu 24.10.2019].

Toivonen, I. 2013. Maahanmuuttajien kokemuksia sopeutumisesta suomalaisen yhteiskuntaan. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/67827/toivonen_irina.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 28.10.2019].

Ugolotti, N. D. M. 2019. The importance of leisure activities among refugees and forced migrants. *Bournemouth Research Chronicle 2019*. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.bournemouth.ac.uk/research/research-chronicle/research-chronicle-2019/importance-leisure-activities-among-refugees-forced-migrants> [viitattu: 17.4.2020].

Väestöliitto. 2019. Tilastoja - Maahanmuuttajien määrä. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/ [viitattu 28.10.2019].

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Taustatietoja:

Ikä

Kotimaa

Milloin tullut Suomeen / Kauanko asunut Suomessa

Tarkentava teema 1: Millainen merkitys osallistumisella on kotoutumisen kannalta? ja mikä osallistumista rajoittaa?

Perhe

-Ketä sinun perheeseesi kuuluu?

-Montako lasta sinulla on?

Vapaa-aika

-Mitä teet vapaa-ajalla?

Harrastukset

-Mitä sinä harrastat? (apuna kuvakortteja)

-Missä/milloin/miksi/kenen kanssa harrastaa?

-Mikä siinä on parasta/huonoa?

-Tapaatko siellä suomalaisia?

-Jos ei harrasta mitään, niin miksi?

-Haluaisitko harrastuksen?

-Mitä haluaisit harrastaa?

Kotoutuminen

-Oletko kotoutunut Suomeen?

-Onko Suomessa hyvä olla?

-Onko suomalaisten parissa oleviin harrastuksiin helppo osallistua?

-Jos ei, niin miksi?

Ystävät

-Tapaatko harrastuksissa suomalaisia?

-Oletko saanut harrastuksista ystäviä?

-Oletko saanut Suomessa ystäviä?

Osallistuminen

-Oletko yksinäinen?

-Koetko koskaan olosi yksinäiseksi?

Tarkentava teema 2: Millä tavalla osallistumista vapaa-ajan toimintaan voisi lisätä? ja mikä osallistumista edesauttaa?

Vapaa-aika

- Mitä teet vapaa-ajalla?
- Onko sinulla tarpeeksi tekemistä vapaa-ajalla?
- Mitä haluaisit tehdä vapaa-ajalla?

Tiedon saaminen

- Kerrotaanko sinulle tarpeeksi harrastuksista? / Saatko tietoa harrastuksista tarpeeksi?
- Jos saat tietoa, niin mistä ja miten?
- Kerrotaanko koulussa harrastuksista?
- Joudutko itse selvittämään harrastuksista esimerkiksi netissä?

Harrastuksiin osallistuminen

- Onko sinusta helppoa / kivaa mennä harrastuksiin?
- Jos ei, niin mikä siihen vaikuttaa?
- Mikä helpottaisi harrastuksiin menoa?
- Mitä saat harrastuksista? / Mitä hyvää harrastukset ovat antaneet sinulle?

Suomessa asuminen

- Ovatko harrastukset auttaneet sinua sopeutumaan suomeen?
- Onko sinusta mukava asua Suomessa?
- Oletko tutustunut suomalaisiin?
- Onko Suomessa hyvä/paha olla?

Vapaa sana harrastuksiin ja kotoutumiseen liittyen

- Mitä sinulle tulee mieleen?
- Haluatko vielä kertoa jotakin?